

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Λ. ΠΙΕΡΡΗΣ

Κλασική Θεωρία Μορφής

*Οι Δομές της Επι-φάνειας του Είναι
σε Ον, Κόσμο, Ιστορία, Πολιτική, Τέχνη*

Νοέμβριος 2013 - Ιανουάριος 2014

I

ΠΡΟΙΔΕΑΣΜΟΣ

Το τέλος ως τελειότητα είναι το φυσικό τέλος ως τέρμα. Το χρονικό επέκεινα εντός του χρόνου πέραν της τελειότητας στερείται οντολογικού νοήματος. Η διάρκεια τότε αντιστρέφει πρόσημο και γίνεται αρνητική, καθίσταται δύναμη καταστροφής, η άλλη και συζυγής όψη της δημιουργικής δύναμης που ωθούσε πριν προς την επίτευξη της τελειότητας εν χρόνω. Η συνέχεια της χρονικής ύπαρξης συνιστά πλέον φθορά. Υφίσταται διάρκεια για το τετελεσμένο τέλειο, αλλά είναι άλλου είδους από εκείνη της προτελούς υπόστασής του. Ο τρόπος ύπαρξης είναι άλλος.

Το τέλος του όντος είναι το κάλλος του Είναι. Στην τελειότητα ο όρος του όντος πραγματώνεται, το όριο εγγίζεται, το ον ισορροπεί στα όριά του, το παντελές πέρασ του κάλλους κυριαρχεί, η Μορφή ολοκληρούται στην πλησμονή του Φαίνεσθαι που με τις αστραπές του κάλλους φανερώνει και φαίνει ανελλάττωτο, χωρίς υπόλοιπο κρυφιότητας, το Είναι – ο χρόνος υπερβαίνεται, ανοίγει η Πύλη της Αιωνιότητας, η κοσμογονική Έλευσις αντιστρέφεται με την καταυγάζουσα Αναρπαγή στο απόλυτο Είναι, το Φαίνεσθαι ταυτίζεται απολύτως με το Είναι, ο Χρόνος αίρεται στην Αιωνιότητα.

Η ευλογημένη Στιγμή του Χρόνου μετουσιώνεται τότε σε Αεί Είναι, σε Αιωνιότητα, στο Αεί Ον του Αιώνος.

Το Αιώνιο είναι αεί παρόν γιατί δεν είναι στον Χρόνο. Τίποτε καθαρά χρονικό δεν έχει την ακένωτη δύναμη της διάρκειας στον χρόνο, της αεί παρουσίας. Το Αιώνιο, εκτός Χρόνου, δρα εσαεί στον Χρόνο. Όπως το Θείο είναι πανταχού παρόν και τα πάντα πληρούν επειδή δεν είναι πουθενά στον χώρο.

Όποιος λατρεύει τον Χρόνο, θύεται στον Χρόνο, πάει από τον χρόνο, φθείρεται και χωνεύεται στον χρόνο. Όποιος κυνηγάει την χρονική επιτυχία χάνει την αιωνιότητα, κι έτσι οι Άνεμοι του Χρόνου διασκορπίζουν την επιτυχία του, απόλλυται το επίτευγμά του. Για να επιδράσεις αποτελεσματικά και μόνιμα στον Χρόνο πρέπει να τον αρνηθείς. Ο Ισχυρός των Ημερών καταλαβαίνει μόνο από Δύναμη. Και ανυπέρβλητη είναι η Δύναμη του Κάλλους. Ο Χρόνος αναγνωρίζει τον πραγματικό εαυτό του στην Αιωνιότητα. Και υποκύπτει. Η Αιωνιότητα της Τελειότητας δρα στον χρόνο χωρίς να δρα. Ενεργεί ακατανίκητα με την αδιαφορία της τελικής αιτιότητας. Ο Απόλλων είναι εκατηβόλος και Έκατος. Δρα εκ του μακρόθεν, χωρίς επαφή, από την διάσταση του Είναι, την Αιωνιότητα, στην διάσταση του Φαίνεσθαι, τον χρόνο.

Ο Ελληνισμός συνίσταται στο βίωμα του κάλλους ως ουσίας της ύπαρξης. Είναι σταλήθεια αυτό που είναι όμορφο. Ο σκοπός της ύπαρξης είναι η πραγματική, δυναμερής αιτία της. Από την σύλληψή του στην μήτρα του Χρόνου ο Ελληνισμός στοίχειωσε τον Χρόνο και γιγάντωσε κατά το βίωμα του την Μορφή που ήρθη υπεράνω του Χρόνου στην Αιωνιότητα. Ο Ελληνισμός κατίσχυσε του Χρόνου, νίκησε την διάρκεια δια της Αιωνιότητας.

Το Κλασσικό είναι η ακμή και το άνθος του Ελληνισμού. Ο Χρυσός Αιώνας η τελειώσή του. Το τέλος επετεύχθη στην Αθήνα του 5^{ου} αιώνα. Και το τέρμα επήλθε επίσης. Η διαδικασία της χρονικής παρακμής άρχισε. Σύμβολο της μελλοντικής παρακμής ήταν η ήττα της Αθήνας στον Πελοποννησιακό Πόλεμο.

Η παρακμή είναι αναγκαία για κάθε ον στον χρόνο. Αλλά το ον που πραγματώνει τελειότητα εξαιωνίζεται. Αναρπάζεται στο αδιάστατο του Είναι. Και ενώ μετά παρακμάζει στον χρόνο, δρα ως αεί ον, με το ανείπωτο κάλλος της φεγγοβόλας νεότητας, εσαεί στον χρόνο. Ενεργεί στην χρονική διάσταση του φαίνεσθαι ωσει παρόν σε αυτήν, παρόν δια της ενεργείας του, μη παρόν κατά την ουσία της ταυτότητάς του. Να το παράδοξο της ιστορίας. Ιδού το μυστήριο της Ύπαρξης αποκεκαλυμμένο. Το Μυστήριο εν τέλει της ταυτότητας του Είναι και του Φαίνεσθαι. Γιατί Χρόνος είναι η Αιωνιότητα στην ουσία του. «Κινητή εικόν της αιωνιότητας» στην φαινομενικότητά του.

II

Συνοπτική Θεωρία

Είναι.

Αυτό είναι το απόλυτο δεδομένο.

Το θαύμα της ύπαρξης.

Τι κάνει να υπάρχουν όντα αντί του να «υπάρχει μηδέν». Το τελευταίο είναι αδύνατο, αδιανόητο, ασύλληπτο, αντιφατικό. Ακόμη και αυτή η πρόταση που μόλις έγραψα είναι α-νόητη, αφού θέτει το μηδέν («το τελευταίο» = «υπάρχει μηδέν»).

Το Είναι εμπεριέχει την αιτία του. **Αιτία και αιτιατό ταυτίζονται στο Είναι**, γιατί τίποτα δεν θα μπορούσε να είναι οντολογικά πριν από το Είναι ώστε να προκαλέσει το Είναι ως αποτέλεσμα. **Το Είναι είναι η Δύναμη να είναι**. Και η Δύναμη, ο Λόγος και η Αιτία, του Είναι είναι το Κάλλος. Είναι και Νόημα του Είναι συμπίπτουν. Είναι και δημιουργική Αιτία του Είναι και Σκοπός (Τέλος) του Είναι ταυτίζονται απόλυτα.

Η Δύναμη του Κάλλους είναι ο Έρωσ. **Είναι σημαίνει εράν του κάλλους**. Ο Έρωσ της ομορφιάς συνιστά το Είναι, κάνει να υπάρχουν όντα αντί του να μην υπάρχει τίποτε.

Η διπολικότητα που συνίσταται μέσα στο Είναι μεταξύ του Εράν και του Κάλλους είναι η ίδια διπολικότητα που εκφράζεται με την θεμελιώδη διάκριση εντός του Είναι μεταξύ Μορφής (Ουσίας) και Ύπαρξης (forma essendi και actus essendi). **Είναι = Κάλλος εράται = το Ον υπάρχει**. Ταυτολογία βαρυσήμαντης οντολογικής αναγκαιότητας.

Η διπολικότητα του Είναι είναι οντολογικά ύστερη. Πρώτη Αρχή και Ύπατο Τέλος είναι αυτό το Είναι.

Το Κάλλος επι-δεικνύεται. Το Είναι φαίνεται. Η ίδια δύναμη που κάνει το ον να υπάρχει, αυτή προκαλεί και την αυτόματη φανέρωση του. Ο Έρως υποστασιοποιεί το Κάλλος όπως και το Κάλλος διεγείρει τον Έρωτα που το άγει εις ύπαρξη. Ο Έρως επιδεικνύει το κάλλος. Έρως και Κάλλος ταυτίζονται, όπως η ύπαρξη και η ουσία του όντος, ως οι δύο πόλοι του Είναι. Είναι σημαίνει φαίνεσθαι. Το ον υπάρχει θα πει το ον φαίνεται.

Η φανέρωση του Όντος είναι η ουσία του. Η φανότητα του όντος είναι η μορφή του. Στην Μορφή εξαντλείται χωρίς υπόλοιπο η ουσία του όντος. Η Μορφή είναι η θεία Επι-φάνεια του Όντος. Στην επιφάνεια αποκαλύπτεται όλο το βάθος του Είναι.

Το πέρας είναι ο όρος (ορισμός) της ουσίας και το όριο της επι-φάνειας του όντος. **Το Πέρασ ορίζει το Κάλλος του Όντος. Στην θεία επι-φάνεια έγκειται η ομορφιά του Είναι.** Το ωρισμένως δομημένο Πέρασ (η Μορφή του Κάλλους) αποτελεί την ακρότητα της τελειότητας του Όντος.

Το Είναι ευρίσκεται στην Αιωνιότητα. Δεν έχει διάρκεια, «πριν και μετά», γιατί δεν επιδέχεται καμιά μεταβολή και ετεροίωση. Δεν καταλαμβάνει τόπο γιατί δεν επιδεικνύεται στην καθαυτότητά του, στην κρυφιάότητά του.

Το Φαίνεσθαι του Είναι είναι στον χρόνο και στον χώρο. Η Αιωνιότητα προβάλλει εαυτήν στον χρόνο που δημιουργεί, όπως το Είναι προβάλλεται γινόμενο Επι-φανές στο Φαίνεσθαι. Ο Χρόνος είναι «κινητή εικών της αιωνιότητος» (Πλατωνικός Τίμαιος). Η απόλυτη Ενότητα μερίζεται στον χώρο τον οποίο παράγει για να φανεί. Χώρος είναι η διάσταση του πουθενά (της ου-τοπίας) του Είναι. Η επι-δεικτική φανέρωση

του Είναι χρειάζεται χρόνο και χώρο για να υποσταθεί. **Το φανόν του όντος γίνεται σε χωροχρόνο, σε ταυτωτική αντίθεση προς το κρύφιο του όντος που Είναι στην Αιωνιότητα.**

Το γίνεσθαι του Φαίνεσθαι, αν το ψευδοφανταστούμε με νόθη σκέψη απηρητημένο, ξεκομμένο, από το Είναι, διαλύεται σε χωροχρονικό χάος, διάρκεια και διάσταση χωρίς δομή και μετρική. Αυτό (κίβδηλο «αυτό» αφού δεν υπάρχει αυτό, γιατί κάθε αυτό έχει μορφή) είναι η Απειρία, η απόλυτος απουσία πέρατος συγκροτούντος μορφή, και άρα φαινομένη, επι-δεικνυομένη, επι-φανή οντότητα. **Άπειρο είναι το Μηδέν εν όψει της διαμόρφωσής του σε φαινόμενο,** το Άπειρο νοθοθεωρούμενο ως δεκτικό μορφής. (Η «δεχομένη» και «δεξαμένη» του Τιμαίου, η πρώτη ύλη του Αριστοτέλη).

Η επαφή χωροχρόνου και αιωνιότητας, η ενεργός ταύτιση Φαίνεσθαι και Είναι, επιτυγχάνεται στις στιγμές της τελειότητας. Το Κάλλος σώζει – αίροντας από το γίνεσθαι στο Είναι. **Η συντελεσμένη στον χωροχρόνο ομορφιά είναι η Πύλη της Αιωνιότητας.**

Τα φαινόμενα στο γίνεσθαι οργανώνονται με ρυθμό και τάξη περίξ αυτών των σημείων τελειότητας που συνιστούν την διείσδυση της αιωνιότητας στον χρόνο, ή καλύτερα την φανητική έκφραση του Είναι σε Φαίνεσθαι. Αυτά τα τέλη κάλλους είναι οι δραστικές δυνάμεις που πλέκουν το γίνεσθαι σε εναρμόνιο «Κόσμο». Είναι οι Πλατωνικές Ιδέες ως αρχέτυπα κατά τα οποία τυπύται με διάφορους βαθμούς επιτυχίας το γίνεσθαι. Είναι το Αριστοτελικό «τί ην είναι», αυτό που ήταν να είναι κάθε σχετική άποψη της πραγματικότητας ως συγκεκριμένο πεδίο της φανέρωσης του Είναι.

Το Ιδεώδες είναι η πλαστική αρχή του πραγματικού – όχι η ανενεργός εσχατολογία του. Γιατί δεν υπάρχουν έσχατα, αλλά τέλη. Η διάρκεια είναι ατελεύτητη και ατέλεστη, όμως **η τελειότητα συντελείται εσαεί εκ της αιωνιότητος στις ευδαίμονες Στιγμές του χρόνου οι οποίες έτσι**

συνιστούν τις αγκυρώσεις στο Είναι, τους οντολογικούς άξονες του γίνεσθαι των φαινομένων.

Συνδέσαμε στην οντολογία μεταφυσική και φυσική, ύπαρξη και κοσμικότητα (Παρμενίδης). Κατέχουμε την ενοποιημένη θεωρία της πραγματικότητας. Εξηγούμε Φύση και Ιστορία.

Την αξονική ταύτιση πράγματος και ιδέας στην επιτετευγμένη και συντελεσμένη τελειότητα της επι-φάνειας του όντος διαγιγνώσκουμε σε κάθε έκφανση του Ελληνισμού.

Είδαμε ότι στο πεδίο της οικονομίας άξων σύμφυσης του ιδεώδους και του πραγματικού είναι το χρήμα ως αφηρημένη αξία. Οι συγκεκριμένες χρησιμότητες των αγαθών μετρούνται και ορίζονται από την χρησιμότητα εν γένει, άμεσα ρευστοποιήσιμη και μεταμορφούμενη σε οποιαδήποτε σύμμετρη συγκεκριμένη χρησιμότητα, του χρήματος. Ένα ωρισμένο πραγματικό αγαθό, με συγκεκριμένη καθεαυτό χρησιμότητα, αναλαμβάνει την σταθεροποιητική λειτουργία του ιδεώδους, της ιδεατής αξίας.

Παράλληλα, στο πολιτικό πεδίο, η τυραννία λειτούργησε συγχρόνως ως ανάλογος άξων ταύτισης φαινομένου και Είναι. Ένας επιτυχής συγκεκριμένος τύραννος ανείχε την κοσμική τάξη και ρυθμό του γίνεσθαι στα ανθρώπινα της πολιτικής κοινωνίας του, ως άξων στηριγμού των.

Όπως η θεία Στιγμή της τελειότητας διανοίγεται αμερίστως εις αιωνιότητα, έτσι το συγκεκριμένο εδώ και τώρα αποκαλύπτει το απόλυτο Είναι και μεταχειρίζεται την Δύναμή του.

Παρακολουθούμε και αναπαράγουμε στην νέα περίοδο το Έπος του Είναι στο γίνεσθαι δια του Ελληνισμού, **την κραταιή γέννηση της Μορφής στο Χρόνο, την επι-φάνεια του μεγάλου Θεού Απόλλωνα.**

Στην πρώτη φετινή συνάντησή μας είδαμε πως η αρχαϊκή **Τυραννία** και το ολοσχερές **Χρήμα** γεννήθηκαν από την ίδια ανεναντίωτο δύναμη και από την ίδια μεγασθενή ροπή: το βίωμα του Κάλλους, θεμελιώδες συστατικό του Ελληνισμού δημιουργούσε τις μορφές που το φανερώνουν καθαρώτερα, εν προκειμένω στον πολιτικό και οικονομικό τομέα.

Εν συνεχεία, κατά δεύτερον, την προηγούμενη Πέμπτη διαγνώσαμε την αυτή γέννηση για την φιλοσοφία. Σκέψη που **ταξινομεί και συνδυάζει, που κατατάσσει και ξεχωρίζει, που ανακαλύπτει σημαντικές ομοιότητες και αποφασιστικές διαφορές στο πεδίο της πραγματικότητας** είναι σύμφυτη με την ανθρωπινή φύση, όταν μάλιστα ο άνθρωπος βιώνει την ύπαρξή του ως εξ ολοκλήρου και απολύτως εν-τω-κόσμου-είναι. Η συμβολική σκέψη **υπάγει τα δεδομένα σε ερμηνευτικές οντολογικές ενότητες** δια-λέγοντας τί πάει με τι, και συνεπώς είναι πλήρως Λόγος υπό αυτήν την κομβική του έννοια, **εκ-λογή του σημαίνοντος ταυτού μεταξύ της ακένωτης ποικιλίας των φαινομένων.** Η **αρχιτεκτονική δομή** της συμβολικής σκέψης (π. χ. Ησίοδος) μπορεί να είναι εξαιρετικά πολύπλοκος και ταυτόχρονα καθοριστικά ολιστική, ώστε να αποτυπώνεται αβίαστα η πολυσχιδής ολοκληρία της πραγματικότητας. Η **συστηματική συνοχή και συνέπεια** της σκέψης αυτής φθάνει επίσης σε κορυφές **διαρθρωτικής αυστηρότητας, συνεπώς και λογικής αλληλουχίας,** που είναι αναγκαία αν όχι και επαρκής, όταν είναι παντελής, συνθήκη της αλήθειας, αφού το ψεύδος θα αυτοαποκαλυφθεί αναγκαία σε κάποιο σημείο ως ανακολουθία και αντίφαση, ως ρωγμή του συστήματος. Τέλος και η **αναγωγή σε πρώτες αρχές** ως τελική και υπέρτατη αγκύρωση της

κοσμικής τάξης χαρακτηρίζει επίσης ουσιωδώς την Συμβολική θεωρία της πραγματικότητας.

Η Συμβολική σκέψη είναι πλήρως Λόγος. Κομπάζει την ακμή της, στον Ελληνισμό βέβαια, με στοχαστές όπως ο Φερεκύδης από την Σύρο και ο Ακουσίλαος ο Αργεῖος, (οι «μικτοί θεολόγοι» κατά τον Αριστοτέλη), τους χρόνους ακριβώς γέννησης της φιλοσοφικής σκέψης.

Η φιλοσοφική σκέψη, με την αυστηρή έννοια του όρου, όπως την ανέδειξε η γέννα στις αρχές του 6^{ου} αιώνα, δεν είναι ιδιαιτέρως πως «λογική» με τρόπο νοήματος που η συμβολική θα ήταν «άλογη». Η ουσιώδης διάκρισή της από την «άλλη» σκέψη (μυθική ή «μικτή», αληθώς πάντως συμβολική) έγκειται αλλού και όχι σε στοιχεία λογικότητας. Και τον χώρο αυτού του αλλού τον παρέχει και ορίζει το νέο κυρίαρχο βίωμα.

Στην **Γέννηση** ως βιολογικό μοντέλο παραγωγής που διαπερνά καθοριστικά τον συμβολικό τρόπο διάρθρωσης της πραγματικότητας και θεμελιωτικής εξάρτησης της κοσμικής τάξης από πρώτες αρχές (κατά κοσμογονία και κοσμολογία, θεογονία και «φυσιολογία»), - αλλά και στην **Κατασκευή** ως τεχνουργικό μοντέλο δημιουργίας που ενίοτε υπεισέρχεται ως ψευδομορφική (υποτιθέμενη βελτιωτική) υποκατάσταση της αρχεγονώτερης Γέννησης, -- **η Φιλοσοφία αντιτίθεται προβάλλοντας και αναδεικνύοντας την Μεταμόρφωση.** Το Είναι, η αρχή του όντος, είναι όλη η φαντασμαγορία της ύπαρξης των φαινομένων όντων. **Το κρύφιο είναι, και γίνεται φανερό: το γίνεσθαι είναι η φανέρωση του Είναι. Η κρυφιότητα του Είναι εν αιωνιότητα φανερώνεται ως γίνεσθαι εν χρόνω.** Η φιλοσοφία μελετά ακριβώς τον νόμο της φανέρωσης, την αλληλουχία των φαινομένων «κατά την τάξι του χρόνου» (Αναξίμανδρος), τον ρυθμό στον χρόνο (αρμονία) και την τάξι στον χώρο (αναλογία) του φαινομένου Είναι, κατ' αμφοτέρω νοουμένου, και του φαινομένου είναι και του φαινομένου είναι. Εδώ συναντώνται η Μιλησιακή Μονιστική Φυσιολογία και ο Δυσιστικός Πυθαγορισμός, ο Παρμενίδης και ο Ηράκλειτος, ο Αναξαγόρας και οι Αναξαγόρειοι και ο Εμπεδοκλής και ο Ατομισμός.

Μέγας και Άγιος ο Ισχυρός του νέου βιώματος και πνεύματος συναπογέννησε ταυτοχρόνως εν χρόνω αδελφή της φιλοσοφίας την

καινή διαθήκη της Συμβολικής: πνέει Ερωτομανών μεγαλωστί στον 6^ο αιώνα ο νέος Ορφισμός το Δόγμα της σωτηριώδους αληθείας, υμνεί τον Φάνητα εκ Νυκτός και τον Διόνυσον Ζαγρέα, τον βασιλέα παίδα (Ηράκλειτος), ωμηστή οργώντα και διαμελιζόμενον προς φανέρωση Απολλωνείου Κάλλους. Αυτά τα Καινά Μυστήρια του Ελληνισμού, μυστήρια αρσενικά τελείου και τελεσιουργού πνεύματος Μορφής, αντί των Παλαιών των Ημερών, νεολιθικών και γεωργικών και χθονίων και Δη(Γη)-μητρικών και φαλλοκολπικών. Αληθεύει, ως εικός, ει και παραδοξολογικά, ο Αισχύλος ερμηνεύων και Δη(Γη)-μητρικών και φαλλοκολπικών. Αληθεύει, ως εικός, ει και παραδοξολογικά, ο Αισχύλος ερμηνεύων Απολλωνοκεντρικό τον νέο Ορφισμό.

[Δείτε την μελέτη μου «Αισχύλου Θεολογούμενα Διονυσιακά» στο site, Research Projects, “The Emergence of Reason from the Spirit of Mystery”. Σχετικά υπάρχουν δύο βιβλία και πληθύς εργασιών μου.]

.....

III

Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΠΙ-ΦΑΝΕΙΑΣ ΤΟΥ ΕΙΝΑΙ

Παρακολουθούμε στο τρέχον πρώτο μέρος του φετινού κύκλου το Έπος της Μορφής στον Χρόνο, πώς η Αρχή του Κάλλους, συστατικό βίωμα του Ελληνισμού, δημιουργεί τις μορφές που το εκφράζουν στα διάφορα πεδία της ανθρώπινης ύπαρξης.

Μετά την τυραννία και το χρήμα, δείξαμε την προηγούμενη Πέμπτη την γέννηση της Ελληνικής αρχιτεκτονικής και των αρχιτεκτονικών ρυθμών. Γέννηση στον χρόνο είναι η φανέρωση των δομών του Είναι στο γίγνεσθαι.

Το Είναι φαίνεται. Το φαινόμενο είναι η επι-φάνεια του Είναι. Στην επιφάνεια την συνοχή της πολλαπλότητας δεν μπορεί να την ενεργεί κάτι που βρίσκεται μόνο στο βάθος, αφού άπαν το κρύφιο φανερώνεται στο φαινόμενο χωρίς υπόλοιπο. Το βάθος διαδηλούται στην επι-φάνεια, καθίσταται δήλο, - όπως στη Δήλο, όπου η φανότητα του Είναι αστράφτει και διατρανώνεται ως Δήλιος Απόλλων. Το κάλλος της επι-φάνειας ακριβώς σημαίνει ότι η παντοδυναμία του Είναι εκφράζεται εξ ολοκλήρου καθ' όλη την μεγαλειότητά της στο φαινόμενο.

Αλλά εξαιρουμένης λοιπόν της αναφοράς σε παράγοντες βάθους, τόσο η ποικιλία όσο και η συνοχή του «Κόσμου» των φαινομένων (η

πολλαπλότητα και ενότητα του γίνεσθαι) δεν μπορεί να συλληφθεί, αποκλειστικά και μόνο στην επιφάνεια, παρά ως γεωμετρικές σχέσεις, ως γεωμετρικά μεγέθη και αναλογίες μεταξύ αυτών. Η μορφή, συνεπώς, ως ορίζον πέρας και όριον (και έτσι τελικά ως επιφάνεια) συνίσταται σε κάτι που έχει σχέση με μεγέθη και αναλογίες. Αυτό το κάτι είναι η αρμονία των μερών που απαρτίζουν ένα όλο, το τι ταιριάζει με τι, αφού η αρμονία της συναρμογής είναι ο συνδετικός ιστός και συνοχέας της πραγματικότητας των φαινομένων. Και η αρμονία συνίσταται στην συμμετρία (με την αρχαία έννοια, *commensuratio*, της οποίας ειδική και οριακή περίπτωση είναι η σημερινή έννοια της ένα προς ένα αντιστοιχίσης, 1:1), σε κοινό μέτρο μεταξύ όλων των διαρθρωτικών στοιχείων ενός ενοποιημένου συστήματος διαρθρωμένου κατά ένα ωρισμένο νόμο αναλογιών.

Το κοινό μέτρο και ο νόμος αναλογιών μπορεί να αναφέρονται σε ένα ρητό σύστημα συνδιάταξης των μερών του όλου, σαν αυτό που ισχύει στην μουσική αρμονία. (Ρητές σχέσεις μεταξύ των ελαχίστων αριθμών 2:1, 3:2 και 4:3 συνιστούν το διαπασών, την μεγάλη πέμπτη και την καθαρή τετάρτη. Τόνοι, ημιτόνια και τεταρτοτόνια όλων των μουσικών κλιμάκων προκύπτουν μαθηματικά από τις απλές αυτές σχέσεις). Αλλά μπορεί σε πιο σύνθετο επίπεδο το κοινό μέτρο και ο νόμος των αναλογιών να αφορά στην δυναμική συμμετρία, όπου η ρητότητα των μεγεθών να συνίσταται όχι στην ρητότητα αυτών των ίδιων αλλά στην ρητότητα των τετραγώνων τους (όπως π.χ. η δυναμική ρητότητα του 1 και του $\sqrt{2}$, αφού τα τετράγόνά τους ευρίσκονται σε ρητή σχέση 1:2). Μια ωρισμένη κατηγορία αρρήτων «αριθμών» (τα άρρητα μεγέθη δεν είναι κυρίως αριθμοί κατά την αρχαία σκέψη) συνιστά με αυτόν τον τρόπο αντικείμενο μαθηματικής θεωρίας, απαρτιζόμενη από δυνάμει ρητά μεγέθη, τα οποία είναι όντως πραγματικά αφού είναι κατασκευάσιμα με κανόνα και διαβήτη.

Η δυνάμει ρητότητα υπεισέρχεται δυναμικά στην αρχιτεκτονική δόμηση.

Μια ειδική κατ' εξοχήν προνομιούχος αναλογία δυναμικής ρητότητας είναι η χρυσή τομή, η *divina proportio*. Προκύπτει από την τομή ενός ευθυγράμμου διαστήματος έτσι ώστε ο λόγος του όλου διαστήματος προς το μεγαλύτερο μέρος του να ισούται προς τον λόγο του μεγαλύτερου προς το μικρότερο από τα τμήματά του. Η χρυσή τομή (ϕ άρρητος «αριθμός»

ισούμενος κατά προσέγγιση προς 1.618...) δίνει την γεωμετρική σειρά με λόγο ϕ :

..., $1:\phi^2$, $1:\phi$, 1 , ϕ , ϕ^2 , ϕ^3 , ...

όπου κάθε όρος της σειράς ισούται προς το άθροισμα των δύο προηγούμενων του, π.χ. $\phi = 1 + 1:\phi$. Μετατοπίζοντας την σχέση σε αντίστοιχα μεγέθη, αυτό σημαίνει, και αποδεικνύεται μαθηματικά, ότι η αύξηση παντού τηρεί το αυξηθέν (το προκύπτον) όμοιο προς το αυξανόμενο (το προηγηθέν). [Υπάρχει εδώ ένας τετραγωνικός «γνώμων»]. Και τούτο ενώ ταυτόχρονα η σειρά είναι και γεωμετρική με λόγο ϕ , οι επόμενοι όροι της προκύπτουν συνεπώς από πολλαπλασιασμό και όχι πρόσθεση. Έχομε άρα το μοντέλο μιας σταθεροποιητικής δυναμικής, τάξη που συνέχει ενοποιητικά αυτό, μια πρόοδο, που άλλως θα ήταν απλά και μόνο φυγή στην απειρία, βύθισης στον «πόντο της ανομοιότητας», ήτοι κατάρρευσης στο μηδέν. Εδώ η γεωμετρική αύξηση συγκρατείται με προσθετική αριθμητική η οποία μάλιστα διατηρεί άθικτη την ομοιογένεια του αυξανόμενου, κρατάει δηλαδή σταθερό το είδος του σε κάθε προσθήκη. Θεωρήθηκε επομένως μαθηματικό μοντέλο της φυσικής και βιολογικής αύξησης ομοειδών ουσιών και κυττάρων, όπως ύδατος, σαρκός κλπ.

Η αρχετυπική φύση της χρυσής τομής εμφανίζεται και από μια άλλη μαθηματική ιδιότητά της. Σειρά Fibonacci είναι η ακολουθία αριθμών στην οποία ο κάθε όρος της είναι άθροισμα των δύο προηγούμενων του (1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, 89, ...) Η σειρά ϕ είναι λοιπόν υπό μια έννοια μια ειδική περίπτωση σειράς Fibonacci. Αλλά ο λόγος δύο διαδοχικών όρων της σειράς Fibonacci τείνει ασυμπτωτικά προς τον ϕ όσο προχωρούμε σε επόμενους όρους της σειράς. Ο ϕ λοιπόν συνιστά ένα προνομιούχο λόγο. Κάθε διαδοχική αύξηση που έχει τέτοιο προστιθέμενο ώστε το αυξηθέν να εξομοιούται προς το αυξανόμενο έχει «ιδέα» τον ϕ , ο οποίος γεωμετρικά συνίσταται στην χρυσή τομή.

Απλοί λόγοι (π.χ. 3:2), απλή δυναμική συμμετρία (π.χ. $\sqrt{2}:1$), προνομιούχοι λόγοι (π.χ. κατ' εξοχήν ϕ), συνιστούν εν συνθέσει την αρμονία γραμμών και μεγεθών στην επιφάνεια του Είναι. «Εκ πολλών αριθμών το ευ γίννεται», Πολύκλειτος. Η τέχνη αναπαράγει την ενοποιημένη πολλαπλότητα του Κόσμου των φαινομένων. Οι αρχές είναι οι ίδιες. Γιαυτό η απλοϊκή αντιδιαστολή και αφώτιστη αντιπαράθεση ενός τοπίου

από τον πληθωρικό αλλά εύτακτο οργασμό της Ελληνικής φύσης αφ' ενός, προς την στίλβουσα γραμμική τελειότητα ενός Δωρικού ναού εντός του τοπίου αφ' ετέρου, αίρεται στην ταυτότητα των αρχών που αποτελούν αμφότερα. Γιαυτό η τελειότητα της δομής του Παρθενώνα είναι η μορφική (ειδητική) Ιδέα της κοσμικής τάξης στην φυσική πραγματικότητα. (Όπως ο πύρινος εναδικός κύβος στο κέντρο του οργανωμένου κατά πέρας εξ απειρίας σύμπαντος Κόσμου κατά Πυθαγόρειο συμβολισμό)

IV

ΟΝΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Είναι και Φαίνεσθαι ταυτίζονται απολύτως στο Κάλλος της Ύπαρξης. Κάλλος είναι ακριβώς η διαδηλούμενη πληρότητα του Όντος, η κρυφιά του Είναι αποκαλυπτόμενη φανερωτικά άνευ καταλοίπου. Η θεία Επι-φάνεια απαιτεί την απόλυτη σύμπτωση του ιδεατού με το πραγματικό. Χωρίς βάθος, δεν χωρεί διάσταση μεταξύ του τί-ην-είναι και του είναι του φαινομένου όντος. Ότι ήταν να είναι το ον κατά την αναγκαιότητα της φανέρωσης του Είναι στην παντέλειά του, είναι όντως το πράγμα στην τελειότητα της φύσης του.

Οι εστίες κάλλους στα φαινόμενα είναι ο συνεκτικός ιστός του γίνεσθαι στον χρόνο. Το κάλλος είναι ο δεσμός που συνέχει το γίνεσθαι στο εν-χρόνω είναι, και το εν-χρόνω είναι στο απόλυτο Είναι της αιωνιότητας. Το γίνεσθαι υπάρχει και δεν διαλύεται στο μηδέν γιατί κάλλος φαίνεται συνεχώς στην διάρκεια του χρόνου. Κάλλος φαίνεται θα πει θεότητα φανερώνεται, δηλαδή φως φωτίζει την ύπαρξη. Το φως που φωτίζει την ύπαρξη είναι ακριβώς το κάλλος του όντος. Φως και φωτιζόμενο συμπίπτουν στην οντολογία του κάλλους. Το ον φωτίζει και φωτίζεται ως κάλλος τελειότητας. Και αυτό γιατί το ον είναι. Ον είναι ένα μέλος του Είναι, του Είναι που διαμελίζεται για να φανεί η ομορφιά του. Το νόημα του όντος πραγματώνεται για να μπορεί να υφίσταται το ον. Η τελειότητά του γίνεται πραγματικότητα για να υφίσταται, για να είναι το ον. Ο χρόνος δεν είναι παρά η διά-σταση της αιωνιότητας, συνθήκη της φανέρωσης με αστραπές κάλλους της αιωνιότητας του Είναι.

Τον Χρόνο τον γεννά η Αιωνιότητα, ή μάλλον τον προβάλλει εξ εαυτής ως το φαίνεσθαι του εαυτού της, όπως το γίνεσθαι είναι η ταυτωτική αυτοπροβολή του απόλυτου Είναι.

Παρακολουθούμε το Έπος της Μορφής στο γίνεσθαι. Αναβαίνομε, εξιστορούντες την γέννα του Αιώνιου στον Χρόνο, από των μεταχειριών και προσποδίων στα ύπατα και τελεστικώτατα. Από την πολιτική και την οικονομία στην τέχνη και την ποίηση.

Οι Σοφοί και οι Τύραννοι γεννήθηκαν από την ίδια «μήτρα» και το ίδιο σπέρμα, την ίδια εποχή και από το ίδιο συστατικό βίωμα, από την διείσδυση της τελειότητας στο γίνεσθαι, την προβολή του Είναι στα Φαινόμενα. **Σοφός και Τύραννος συγχρονίζουν και αντιστοιχούν.** Τύραννοι συγκαταλέγονται στους Επτά Σοφούς. Σοφά έδρασαν Τύραννοι της Μεγαλωσύνης.

Ο Νους νοεί το Είναι. Ακριβέστερα και οντολογικώτερα, το Είναι φανερώνει την κρυφιά του ως νοητή διαύγεια, και αυτή η κρυστάλλινη διάρθρωση των δομών του Είναι συνιστά τον Νου και την νοερή ενέργεια. Το Είναι αυτοδιαρθρώνεται αποκαλυπτικά κατά τις δομές του σημαίνει το Είναι καθίσταται νοητό, και πάλι αυτό σημαίνει το Είναι γίνεται Νους. **Νοητό και φανερό είναι το ίδιο πράγμα.** Φαίνεται ότι έχει περατωθεί σε δομές, και άρα είναι νοητό. **Στην επι-φάνεια υπάρχουν μόνο δομές, κανένα «περιεχόμενο» δεν μπορεί να υπάρχει εκεί αφού δεν υφίσταται βάθος.** Μορφή είναι ένα ωρισμένο πέρας, όρος και όριο επιφανείας.

Ο Νους, θεωρών τις δομές του Είναι, εν ταυτώ τις συνδιαρθρώνει με το Είναι προς το οποίο ταυτίζεται. Χρόνος δεν υπάρχει εδώ ώστε το αποτέλεσμα να διακρίνεται από την αιτία του κατά το ύστερον και το πρότερον. Αλλά και οντολογικά αίτιον και αιτιατόν συμπίπτουν στην περίπτωση του Είναι και του Φαίνεσθαι. Ο Νους λοιπόν, ως διαυγής διάρθρωση των δομών του Είναι, τις υποστασιοποιεί όσο και το Είναι, ως δομές του Είναι. **Ο Νους δημιουργεί τον Κόσμο του γίνεσθαι των**

φαινομένων, του οποίου εκφράζει και θεωρεί την τάξη, τον Νόμο της Ύπαρξης.

Έτσι γεννιέται η Μεγάλη Ιδέα ότι το Φως είναι Δημιουργός.

Το Φανόν του Όντος φαίνει, φανερώνει και δημιουργεί το Ον, αφού Ον είναι οι δομές του Είναι γενόμενες φανερές. Φανέρωση και Δημιουργία είναι το ίδιο. Φανόν του Όντος είναι οι δομές του Είναι κατά την τάξιν τους, αυτό είναι και το Φως της Ύπαρξης. **Όπως το Είναι προβάλλεται ταυτωτικά στο Φαίνεσθαι, όπως η Αιωνιότητα αυτοδιαστέλλεται ως Χρόνος για να θεμελιώσει το γίνεσθαι που πραγματώνει κατά τάξιν την φανέρωση του Κάλλους του Είναι, έτσι και το Φανόν του Είναι (το Είναι ως Νοητόν) ανάπτει εαυτό ταυτωτικά στο Φως του γίνεσθαι των φαινομένων, στο Φως του Κόσμου (στο Είναι ως Νοερόν και Νου).**

Όστε από την ίδια την οντολογική θεμελίωσή του ο Νους, ως φανότητα της ύπαρξης, είναι εν ταυτώ θεωρός και δημιουργός των δομών του Είναι πραγματωμένων στο είναι του γίνεσθαι, είναι θεωρός και δημιουργός του Κόσμου των φαινομένων όντων. **Άρα εξ αρχής κάθε νους είναι εν ταυτώ θεωρητικός και πρακτικός.** Η σοφία (ως ενεργός τελειότητα του Νου) είναι αρχή γνώσης και δράσης συγχρόνως. **Θεωρητική σοφία και πρακτική φρόνηση συμπίπτουν κατά την αρχή και ουσία τους.** Η Αλήθεια είναι αφ' εαυτής Αρετή, και δεν υπάρχει αρετή χωρίς γνώση, που να μην ταυτίζεται δηλαδή με την αλήθεια των όντων.

Να γιατί σοφός και τύραννος συγχρονίζονται στον αρχαϊκό κόσμο. Ο Σοφός έχει την δύναμη του Τυράννου, γιατί γνωρίζει τί πρέπει να γίνει μέσα στον Λαβύρινθο της Μοίρας των όντων, ποιος είναι ο Πόρος αναμέσον των Όρων της Κοσμικής Τάξης. Χωρίς αυτήν την φρόνηση δεν θα ήταν αληθινός σοφός, δεν θα νοούσε το ον. Αντιστοίχως ο Τύραννος έχει τον νου του σοφού, γιατί γνωρίζει την Κοσμική Τάξη της πραγματικότητας, συλλαμβάνει την Μοίρα του Όντος. Χωρίς αυτήν την καθαρή εποπτεία θα εστερείτο της δύναμης αποτελεσματικής επιρροής στις εξελίξεις, δεν θα ίσχυε να συνεργεί στην διάρθρωση του γίνεσθαι κατά τις δομές του Είναι. **Στον χρόνο κυριαρχεί τελικά και αποτελεσματικά μόνο ο κάτοχος της αιωνιότητας.** Πραγματικά επιτυχής δράση στο γίνεσθαι των μεταβολών των φαινομένων προϋποθέτει εξαιωνισμό, ενίδρυση μόνιμη στην απόλυτη ταυτότητα του

Είναι. Σοφός και Τύραννος είναι δύο ονόματα του αυτού κατά νουν Αρίστου.

Στην ταυτωτική κατ' ουσίαν σχέση σοφίας και φρόνησης, σοφού και τυράννου αριστεύοντος, αντιστοιχεί κατ' ακριβή αναλογία η σχέση σωματικού κάλλους και σωματικής ρώμης.

Κάλλος είναι ο σκοπός του γίνεσθαι, το τέλος του φαίνεσθαι, η τελειότητα του όντος που πραγματώνει στον χώρο και στον χρόνο την αληθή δομή του αιώνιου, απόλυτου Είναι. **Το κάλλος της τέλει μορφής αποτελεί και την ισχύ της. Η Δύναμη είναι πάντοτε εκ τελειότητας. Δύναμη είναι ο σφύζον οργασμός της ομορφιάς.** Βαρβαρική θόλωση ψυχής εκτρομάτισε την φαντασία ομορφιάς ασθενούς και απροστάτευτης. Αντιθέτως πραγματική ισχύς ανήκει μόνον στην τέλεια μορφή. **Το σθένος είναι του καλού. Η Δύναμη αναβλύζει από το κάλλος.**

Η λειτουργικότητα απορρέει από την δομή της ύπαρξης κατά την εντελή μορφή της. Αποτελεσματικότητα δράσης εγγυάται μόνη η δομική τελειότητα. Στο σώμα το κάλλος, η τελειότητα της μορφής, θεμελιώνει την ρώμη. Η σωματική ρώμη ευρίσκει την υπέρτατη απόδειξή της στους αθλητικούς αγώνες, που έχουν συσταθεί έτσι ώστε να φανερώνουν τις βασικές παραμέτρους της σωματικής ισχύος. Δρόμος (σταδίου, διαύλου, δολίχου, σθένους και αντοχής), άλμα, ακόντιο, δίσκος και πάλη σηματοδοτούν σε αυτήν την διαδοχή τους την μετάβαση από τα ελαφρύτερα στα βαρύτερα αρχετυπικά αθλήματα, απ' την ελαστικότητα της δύναμης στην δύναμη της ευαρμοστίας. Το πένταθλο συμπεριελάμβανε τα πέντε αυτά αθλήματα ως ολοσχερή απόδειξη όλων των θεμελιωδών παραγόντων σωματικής ισχύος. Η προσθήκη ακόμη των δύο υπολοίπων αγωνισμάτων αντίστοιχα επικεντρωμένης στα χέρια και συνολικώς διεργαζομένης δι' όλου του σώματος ακραίας πληκτικής ισχύος (πυγμή και παγκράτιο), ολοκλήρωνε τον πίνακα του θριαμβεύοντος φυσικού κάλλους. Η αρετή κατ' εξοχήν, εξημερωμένων,

ωραίων ζώων, η τεχνική του ηνιόχου και η λάμψη του μεγαλήτορος πλούτου επεφαινότο στους ιππικούς αγώνες συμπληρώνοντας το αρχέτυπο της επιτυχίας, ως αναγκαίας αρμονικής σύζευξης μορφής και λειτουργίας, τελειότητας και αποτελέσματος, δυναμερούς κάλλους και αποδεικνύντος, επιφανούς έργου.

Η υμνολογία των καλών και η θριαμβολογία των νικητών στους ιερούς γυμνικούς αγώνες εγείρεται εις πολιτισμική περιωπή υψηλής τέχνης την ίδια εποχή με την ρητή αξίωση σοφών και τυράννων. Είναι η εποχή της πλήρους άνθησης του αγωνιστικού ιδεώδους της αριστείας ως τρόπου ζωής.

Τότε διατρανώνεται στην πλήρη του ένταση και το ιδεώδες του **καλού καγαθού, του όμορφου και ωφέλιμου**. Καλός ο τελειοποιημένος στο σώμα (ο κυρίως καλός) ή στον νου (ο σοφός). Αγαθός ο χρήσιμος (αφού μόνο η δύναμη μπορεί να χρησιμεύσει, ο ισχυρός είναι ο χρήσιμος, ο σθένων ο ωφέλιμος) κατά το σώμα (ο δυνατός) ή τον νου (ο φρόνιμος, ακραία ο τύραννος στην πολιτική σφαίρα). Όπου το αγαθό και η αξία είναι θέμα χρησιμότητας και ωφελείας, η αρετή συνίσταται στην ικανότητα ως πηγή αποτελεσματικής δύναμης. Και η ικανότητα ερείδεται σε τέλεια δομή. Η μορφή είναι η ρίζα κάθε επιτυχίας. Η ουσία της δύναμης απορρέει από το κάλλος και η πραγματική επιτυχία από την ουσιώδη δύναμη του κάλλους. Το κάλλος είναι το τέλος που κάνει όλα τα πράγματα να κινούνται επιδιώκοντάς το, γύρο από αυτό στρέφεται άπαν το γίνεσθαι των φαινομένων. Το κάλλος είναι η σφραγίδα της θεότητας, η ίδια η πεμπτουσία της. **Με μέγα νου και σωματική ομορφιά ομοιωνόμαστε προς τους μεγάλους θεούς.**

Ἐν ἀνδρῶν, ἔν θεῶν γένος· ἐκ μιᾶς δὲ πνέομεν

ματρὸς ἀμφότεροι· διείργει δὲ πᾶσα κεκριμένα

δύναμις, ὡς τὸ μὲν οὐδέν, ὁ δὲ χάλκεος ἀσφαλὲς αἰεὶ ἔδος

μένει οὐρανός. ἀλλά τι προσφέρομεν ἔμπαν ἢ μέγαν
 νόον ἦτοι φύσιν ἀθανάτοις,
 καίπερ ἔφαμερίαν οὐκ εἰδότες οὐδὲ μετὰ νύκτας
 ἄμμε Πότμος
 ἄντιν' ἔγραψε δραμεῖν ποτὶ στάθμαν.

[Πίνδαρος, Νεμεονίκαι, VI, 1 -7]

Την αιωνιότητα κατέχομε διαφορετικά οι άνθρωποι (και όταν την επιτυγχάνομε) από τους θεούς. Αλλά συνίσταται για αμφοτέρους στην τελειότητα του νού και της φυσικής υπόστασης, του πνεύματος και του σώματος.

Καλός καγαθός, τέλειος κατά το σώμα και το πνεύμα και άρα χρήσιμος, όμορφος και άξιος και επωφελής είναι ο εσθλός. «Ἐσθλός» και «εὖ» έχουν την ίδια ρίζα με το «εἰμί». Το να υπάρχω σταλήθεια για τον Ελληνισμό σημαίνει να είμαι σε τελειότητα, να είμαι «καλός», τότε μόνο μετρώ, κάνω διαφορά στον κόσμο, και είμαι ωφέλιμος. Στα Νέα Ελληνικά έμεινε αλώβητος ο αρχαϊκός συσχετισμός: είμαι καλός = είμαι ικανός. Η ομορφιά είναι δύναμη.

Την γραμματική και γλωσσική αυτή ταυτότητα είναι, εὖ είναι, τελέως είναι (η Αριστοτελική έντελέχεια), κάλλους, εκφράζει αρίδηλα το «αινιγματικό» χαμόγελο των αρχαϊκών αγαλμάτων.

Το αίνιγμα της κοσμικής ύπαρξης συνίσταται στο διηνεκές ερώτημα: γιατί υπάρχω, γιατί καν υπάρχουν όντα; Και η απάντηση των Κούρων του κάλλους είναι: για την ομορφιά. Το αποδεικνύουν όντες «καλοί». Χαίρονται την ομορφιά τους. Και επίσης χαίρονται το κάλλος της συμπαντικής διακόσμησης, του Κόσμου στην ολότητα

του και στις αδιαλείπτως λαμπρύνουσες το στερέωμα της ύπαρξης εγκόσμιες αστραπές του κάλλους. Η λύση του κοσμικού αινίγματος είναι παμφανής στην επι-φάνεια του Είναι. Δεν υπάρχει μυστήριο αλλά καταυγασμός φωτός.

Το κάλλος είναι το νόημα, το τέλος, αλλά και η αρχή και αιτία της ύπαρξης. Η Δύναμη του Είναι που αίρει εαυτό και τα όντα από το μηδέν είναι η Δύναμη του Κάλλους. Γιαυτό ο Έρως είναι Δημιουργός Αρχή. Γιατί η ίδια έλξη του Κάλλους που εγείρει το Είναι εκ του Μηδενός, η ίδια αυτή δημιουργεί τον Κόσμο των φαινομένων, αυτοδιεγείροντας το Είναι εις φανέρωση του Κάλλους του ως Φαινομένου Είναι. Η αυτή ερωτική διέγερση που στηρίζει το Είναι υπεράνω του χάους του Μηδενός (εικονική διατύπωση), η ίδια παράγει την αλυσίδα του γίνεσθαι ως φυσικό κόσμο, ως Φαινόμενο Κάλλους και Φαινόμενο Κάλλος, ως Επι-φάνεια Θεότητας. **Αυτοεδραιομένο το Είναι επί Δυνάμεως Έρωτος, αποκαλύπτεται ως Κόσμος Κάλλους επί της αυτής Δυνάμεως εποχούμενο.** Κοσμική Δημιουργία είναι η ταυτωτική αυτοπροβολή του Είναι εις Φαινόμενο, εις φανέρωση Κάλλους.

Ο Έρως ανακαλύπτεται λοιπόν ως Φως του Κόσμου, ως Φανότητα του Είναι – όπως εκείνο έτσι και αυτός μοναδική δημιουργική αρχή του Παντός. Το Κάλλος συμπίπτει με τον Έρωτα (του Κάλλους), όπως το Φαίνεσθαι με το Είναι (του Φαίνεσθαι). Οι Δύο αρχέγονοι πόλοι ταυτίζονται. Ο πρώτιστος διαμελισμός αίρεται. **Η Δημιουργία είναι ο Δημιουργός ο ίδιος αποκεκαλυμμένος.** Γιατί μόνο το Κάλλος διεγείρεται αφ' εαυτού εις αυτοφανέρωσή του. Έτσι το Είναι σπεύδει να φανεί. Η ασχήμια ξεσκεπάζεται από τα έξω. Το άσχημο κρύβεται, αποστρέφεται την αποκάλυψή του. Το όμορφο ορέγεται την επί-δειξή του, επιζητεί την γύμνια του, αρέσκειται στο φως της αποκάλυψής του, παρέχει το ίδιο το φώς θεάσεώς του δια του φωτός του κάλλους του.

Επειδή το Είναι φαίνεται, γιαυτό δοξάστηκε η παντελής σωματική γυμνότητα στον Ελληνισμό. Εκείνο το αξίωμα ήταν η οντολογική θεμελίωση αυτής της συνήθειας. Η Γεωμετρική Εποχή τερματίζεται και αρχίζουν οι Αρχαϊκοί χρόνοι συμβολικά το 720 π.Χ., όταν στην Ολυμπία καθιερώνεται η πλήρης γυμνότητα των αγωνιζομένων αθλητών. Από τότε χρονολογείται η αποκάλυψη της αισθητής

Μορφής πέρα από το Σχήμα σε αρχιτεκτονική και γλυπτική και ζωγραφική και μουσική.

V

ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ ΔΟΓΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

(Σύνοψις)

Το απολύτως απόλυτο είναι το Είναι. Η πρώτιστη Αρχή είναι το Παρμενίδειο «ἔστι». Συγκρινόμενο με αυτό το «είναι», το «είμαι» είναι μια πολυσύνθετη κατασκευή με όλα τα σημάδια του ύστερου πάνω της. Σε ακόμη υψηλότερο επίπεδο συνθετικότητας ευρίσκεται το Καρτεσιανό «σκέπτομαι». [Ορθά καταφέρεται αδυσώπητα εναντίον του «σκέπτομαι» και κατά της απλοϊκά υποτιθέμενης απλότητάς του, ως αδιάσειστου θεμελίου της βεβαιότητάς του, ο Nietzsche, *Jenseits von Gut und Böse, Vorspiel einer Philosophie der Zukunft*, 1896, §16]. Το απόλυτο δεν είναι το Ον, αυτό που είναι. Είναι το Είναι αυτό καθ' εαυτό στην απόλυτη απλότητά του χωρίς οιαδήποτε διπλόη και σχάση, ουδέ διάκριση, εντός του.

Το απόλυτο είναι πρώτιστη αρχή ως προς αυτά που έπονται. Καθ' εαυτό δεν είναι καν αρχή. Είναι υπεράνω πάσης προτεραιότητας και *a fortiori* πάσης αιτιότητας. Το απολύτως απόλυτο δεν έχει καθ' εαυτό καμία αναφορά και κανένα αποτέλεσμα. Τίποτα δεν υπάρχει που θα μπορούσε να έχει σχέση (ή να μην έχει σχέση) προς το Είναι. Είναι συνεπώς βυθισμένο στην κρυφότητα. Το Είναι καθ' εαυτό είναι κρύφιο. Μη υπεισερχόμενο σε καμμιά σχέση και αναφορά είναι αφανέρωτο, άφαντο. Είναι στο Σκότος.

Το *Ον*, αυτό που είναι, και αυτό που είναι το *Είναι*, είναι η πρώτη αποκάλυψη του *Είναι*, η φανέρωση της κρυφιότητας της καθουότητάς του. Το *Είναι καθ' εαυτό* είναι εν κρυφιότητι. Είναι *Σκότος*. Το *Είναι προς εαυτό* είναι εν φανερώσει. Είναι *Φως*. Αυτό το ίδιο που καθ' εαυτό είναι *Σκότος*, προς εαυτό είναι *Φως*. **Φως είναι η αναφορά του *Είναι* στον εαυτό του.** Η σχέση του *Είναι* προς εαυτό ανάπτει το *Φως* της πραγματικότητας. Όταν το *Είναι* σχετισθεί προς τον εαυτό του, τότε η *Σκοτεινιά* του φωτίζεται. Η αυτοαναφορά του *Είναι*, είναι το *Φως*. Αυτοαναφορά του *Είναι* είναι η ταυτοτική σχέση του *Είναι* προς τον εαυτό του: το *Είναι* είναι το αυτό προς το *Είναι*.

Το *Είναι* είναι το απόλυτο. Αλλά και το *Είναι* είναι (ταυτόν προς) το *Είναι*. Το δεύτερο «γεγονός» κάνει το πρώτο «πρώτο». Πρώτιστο, το *Είναι* καθ' εαυτό. Δεύτερον λοιπόν, το *Είναι* ταυτόν προς εαυτό. **Η ταυτοτική σχέση του *Είναι* προς τον εαυτό του αποτελεί τη φανέρωση του *Είναι*.** Γιατί η ταυτοτική σχέση προϋποθέτει την ταυτότητα του *Είναι* ως χαρακτηριστική ιδιότητά του, και εξυπακούει, έστω και εν σιγή, την αρνούμενη ετερότητα του *Είναι*, την άρρητη ετερότητά του από το *Μηδέν*.

Η απολυτότητα του *Είναι* συνίσταται στην καθ' εαυότητά του. Η ταυτότητά του «από το άλλο μέρος» (τρόπος του λέγειν) συνιστά τη φανέρωσή του. Η ταυτότητα προΐδεάζει για την ωρισμενικότητα. Η ταυτότητα αντιστοιχεί στην *Τι-ότητα* (*Quidditas*): τί είναι το *Είναι*. Η Ταυτότητα λοιπόν φανερώνει το «*Τι*» του *Είναι*. Έτσι διενεργείται ο πρώτος διαμελισμός του *Είναι* σε τί είναι και στο ότι είναι. Τα δυο είναι το αυτό εν.

Η αποκάλυψη του *Είναι* δια της ταυτότητας, και συνεπώς της *Τι-ότητάς* του, συνίσταται στο *Κάλλος*. *Ον* είναι το *κάλλος*. Υπάρχει πρωτίστως και κυρίως και θεμελιωδώς το *όμορφο*. Το *Φως* είναι το *Κάλλος* του *Είναι*. Η ταυτότητα του *Είναι*, η σχέση του *Είναι* προς εαυτό, συνίσταται στο *Κάλλος*. Το *Είναι* αίρεται υπέρ το *Μηδέν* (ακυριολεξία

εικονιστικού συμβολισμού) ως Κάλλος και δια του Κάλλους και δια το Κάλλος. Μόνον το Κάλλος μπορεί να είναι, και να είναι το Είναι.

Η ταυτότητα του Είναι κάνει την αποκάλυψη του Είναι. Η ταυτότητα ($A=A$) αποτελεί το δεύτερο, αν το απόλυτο, και επομένως παντελώς άσχετο, τεθεί ως πρώτο (μιας σειράς οντολογικής παραγωγής). Το Είναι αναφέρεται στον εαυτό του, και δια της τριβής του ταυτοτικού σχετισμού λάμπει. Η λάμψη του Είναι είναι το Φως της πραγματικότητας, και αυτό το Φως είναι το Κάλλος του Είναι. Κάλλος είναι η Επι-φάνεια του Είναι.

Κάθε βήμα στην οντολογική αλυσίδα προΐδεάζει και προκατέχει και προλαμβάνει το επόμενο του. Η καθεαυτότητα του Είναι προλαμβάνει την ταυτότητά του. Η ταυτότητα πάλι προτυπώνει την ουσιώδη Κατηγοριακότητα. Το « A είναι (το αυτό με το) A » άγει στο « A είναι a », όπου το « a » κατηγορεί (αποδίδει) την ουσία του A στο A . Η ιδιαιτερότητα της Τι-ότητας του A εκφράζεται με την ουσία του. Η Τι-ότητα της οντότητας του Είναι διαρθρώνεται στην ουσία του. Η ουσία του Είναι είναι η συνθετική ανάλυση της αποκάλυψής του, το ολοκλήρωμα της διάρθρωσης της οντότητάς του.

Η ουσία του Κάλλους είναι η Μορφή του Όντος ως τέλειος ορισμός της ύπαρξής του. Κάλλος είναι η τέλεια Μορφή του Όντος. Μορφή, το Είδος (δηλαδή το πώς οράται το ον, το ορατόν και ορώμενο του όντος), είναι το φαινόμενο του όντος. Η Μορφή συνίσταται σε ένα ωρισμένο πέρασ. Το πέρασ συνιστά την επιφάνεια του όντος, το περίγραμμα της υπόστασής του, το όριο της οντότητάς του, τον όρο της ουσίας του. Μορφή είναι η δεύτερη επιφάνεια του Είναι, η επιφάνεια της Επι-φάνειας(του Κάλλους) του Είναι.

Η επιφάνεια περικλείει τον όγκο του όντος. Το Πέρασ περατώνει τη μάζα του. Το όριο ορίζει την οντότητά του στην ταυτότητά της. {Εξ ου η Πυθαγόρεια αναγωγή της ύλης στα πέντε Κανονικά Στερεομετρικά

σχήματα κατά τον Πλατωνικό Τίμαιο]. Η ωρισμενικότητα του πέρατος απαιτείται για την ευσταθή ύπαρξη του όντος. Ένα ωρισμένο πέρας έχει την ισχύ να συνέχει σε ενότητα το ον. Το ολοκλήρωμα του όντος είναι το όριό του. Το όριο το συνέχον το ον πρέπει να πληροί ωρισμένες συνθήκες για να δύναται (να έχει την ισχύ) να εκτελεί τη λειτουργία της ολοκλήρωσης. (Ένα απλό περίγραμμα δίνει ζωή στην ανθρώπινη μορφή σε αγγειογραφίες).

Εφόσον η Μορφή συνίσταται σε Πέρας δυναμερό και Όριο τελειούν, η τέλεια Μορφή προκύπτει από την ισορροπία μεταξύ της εσωτερικής τάσης του όντος και της εξωτερικής αντίδρασης προς αυτό. Γιατί Πέρας και Όριο συνεπάγονται το επέκεινα σε αντιπαράθεση προς το ένδοθεν. Η Μορφή ως ανάλυση της αποκάλυψης του Είναι προϋποθέτει τον διαμελισμό του Είναι σε πολλαπλότητα φαινομένων. Ο διαχωρισμός των φαινομένων επιτυγχάνεται δια των περάτων των. Τα όρια επιφανείας δημιουργούν τον Κόσμο των Φαινομένων ως διαρθρωμένο σύστημα χωριστών οντοτήτων.

Η τέλεια μορφή είναι εκείνο το ωρισμένο πέρας που ισχυροποιεί το ον στο μέγιστο του δυνατού δυναμισμού του. Αποτελεί αυτό το πέρας το βέλτιστο όριο διαμόρφωσης του όντος. Και τίθεται ακριβώς εκεί που ο εσωτερικός δυναμισμός, ανθίζοντας στην αναβλύζουσα περιωπή του, ισορροπεί τις εξωτερικές αντιδράσεις. Αυτές οι εξωτερικές ως προς το ον αντιδράσεις προέρχονται από εσωτερικούς δυναμισμούς άλλων γειτονικών όντων που επιζητούν και αυτά την πληρότητα της ύπαρξής των, δηλαδή την τελειότητα της ουσίας των. Το πλέγμα της πραγματικότητας που προκύπτει κατ' αυτόν τον τρόπο συνιστά την Κοσμική Τάξη των Φαινομένων, τουταυτό την Μοίρα των όντων, τον διαμερισμό του Είναι στη φαντασμαγορία των φαινομένων κατά την αναγκαιότητα της απολυτότητας του Είναι και της καλλονής της φανέρωσής του.

Ο «Κόσμος» (διακόσμηση κάλλους) της ύπαρξης είναι ζήτημα ορίων και όχι αυτού του αόριστου που βρίσκεται μεταξύ των ορίων. Το άκρον είναι η ουσία του όντος, είναι η μεσότης, η δυναμική εστία της υπόστασής του. Ωρισμένη ακρότης είναι η τελειότητα της ύπαρξης.

Ταυτοχρόνως, το Πέρασ είναι ο άγιος Ισχυρός, το όριο είναι το άγιο απαράβατο της τελεσιουργίας. Στο βέλτιστο της Μορφής, το λιγότερο σημαίνει απόπτωση από τη δυνατή τελειότητα και υποδηλώνει οντολογική δειλία του όντος. Το περισσότερο εξάλλου, συνιστά υπέρβαση του αμετάθετου ορίου της τελειότητας, διάπραξη ύβρης, διαρραγή της επιφάνειας (της Μορφής) του όντος, έξοδο στο μη-ον ως ετερότητα, και συνεπώς αμετάτρεπτη τιμωρία. Εριννύες είναι ο νόμος της ρήξης του πέρατος κατά την υπέρβασή του.

Η θρησκευολογική έκφραση της μεταφυσικής του Πέρατος είναι το άχραντο Κάλλος του Απόλλωνα. Απόλλων είναι ακριβώς η συνέχουσα αρχή του όντος, η εγγύηση της δυναμερούς ταυτότητάς του η αποκρούουσα την παρέμβαση της ετερότητας. Είναι το τέλειο όριο, και γι' αυτό η πεμπτουσία του Κάλλους. Λατρεία του Απόλλωνος σημαίνει το Οντολογικό Δόγμα της Μορφής ως επιφάνειας του Όντος. Θρησκευτικότητα και Μεταφυσική του Ελληνισμού συνάδουν απολύτως, κατά το δόγμα της ολοκληρωτικής αρμονίας.

Η επί-δειξη της ουσίας του όντος στο φαινόμενο, η δυναμική προβολή που διαμορφώνει το ωρισμένο πέρασ της τελειότητας, του Κάλλους του όντος-φαινομένου, και η συνεκτική τάση του ορίου της επιφάνειας η οποία ορίζει το τέλος που η σφραγίδα του όντος το κάνει να εφίεται (ως το τι ην είναι του), εκφράζονται εμπράκτως στον χρόνο ως γίγνεσθαι ενός συνεχούς αγώνα αυτοπραγμάτωσης για κάθε ον, επίτευξης δηλαδή της υπεσχημένης δια της σφραγίδας της ουσίας του τελείωσης, ενεργοποίησης πλήρους και τελείας του τι ην είναι του. Ο αέναος αγών ύπαρξης και τελειότητας (εν και το αυτό πράγμα

θεμελιωδώς) εξασφαλίζει τη σταθερότητα του κοσμικού συστήματος ως «Κόσμου» της Επι-φάνειας του Είναι. Αυτός ο «Κόσμος» είναι η Μοίρα του Όντος, το Πεπρωμένο κάθε φαινομένου ολοκληρίας κατά το νόμο του τι ην είναι του. Η Μοίρα του Κόσμου επιτρέπει και εγγυάται τη βέλτιστη πραγμάτωση του Κάλλους του Είναι στη φαντασμαγορία της Επι-φάνειας του. Εδώ και εκεί, τώρα, πριν και μετά, η μοίρα του όντος είναι η πεπρωμένη φανέρωση της παντελούς ύπαρξής του στο Κάλλος του.

Το πεπρωμένο της ύπαρξης που ο οντολογικός Αγών θεμελιώνει είναι ο φωτισμός του όντος δια του κάλλους της μορφής του, η πραγμάτωση της τελειότητας του όντος ως φανέρωσης του απόλυτου Είναι. Αλλά σε τι συνίσταται η ισορροπία της ένδοθεν έντασης και της έξωθεν πίεσης που δίνει το Κάλλος της επι-φάνειας, σε τι συνίσταται η πεπρωμένη τέλεια μορφή των όντων κατά την κοσμική Μοίρα; Στην αρμονία, στο τι ταιριάζει με τι.

Αρμονία είναι η συναρμογή μέρους προς μέρος, μέλους προς μέλος, στοιχείου προς στοιχείο, γραμμής προς γραμμή και επιφάνειας προς επιφάνεια. Η συναρμογή συνέχει ένα ολοκλήρωμα. **Η αρμονία είναι ο συνδεδετικός ιστός του Κόσμου. Το Σύμπαν δεν χρειάζεται χωριστή κολλητική ουσία για να σταθεροποιηθεί η ευσταθής υπόσταση αυτού και των συνιστωσών του. Η δε αρμονία συνίσταται στην ομοιότητα. Ο Νόμος της Ομοιότητας εκφράζει την αυθυπόστατο έλξη του όμοιου προς το όμοιο. Πρώτιστη και ακραία, οριακή, μορφή του φυσικού Νόμου αυτού είναι η Οντολογική Αρχή της Ταυτότητας. Το ον ταυτίζεται προς τον εαυτό του. Το αυτό ταυτίζεται προς το αυτό. Το όμοιο δε έλκεται από το όμοιο ώστε να συμπέσει με αυτό. Οι ποικιλίες και διαβαθμίσεις της ομοιότητας προκαλούν την πολυσχιδία των φαινομένων του αυτού είδους ή γένους. Σε τρίτη δε απόσταση από την ταυτότητα, μετά το δεύτερο επίπεδο των ομοίων, συνδυάζονται**

και συνέρχονται και συνουσιάζονται και συναπαρτίζονται και συνολοκληρώνονται τα εξομοιωμένα.

Εξομοιώσεις μεγεθών αντιπροσωπεύουν οι μαθηματικές αναλογίες (αριθμητική, γεωμετρική, αρμονική), προεξεχόντως δε η χρυσή τομή. Γενικώς δε η συμμετρία, η ύπαρξη κοινού μέτρου μεγεθών ή δυνάμεων μεγεθών (δυναμική συμμετρία των τετραγώνων μεγεθών) ενός συστήματος ενοποιημένου σε συντεταγμένη ολοκληρία. Στην γεωμετρική π.χ. αναλογία δυο άνισα μεγέθη εξομοιώνονται δια μέσου τρίτου, το οποίο έχει λόγο προς το μικρότερο από τα αρχικά ίσο προς τον λόγο του μεγαλύτερου προς αυτό. Η ισότης των λόγων (αντί των μεγεθών) εξομοιώνει (χωρίς να ισάζει) τα δυο δεδομένα μεγέθη.

Από το απόλυτο Είναι η πρόβαση έγινε προς την ταυτότητα του Είναι που συνιστά την αποκάλυψη του Κάλλους του. Από εδώ στον τρίτο σταθμό παράγεται η κατηγορία της Ουσίας και θεμελιώνεται η ανάλυση του Είναι στη Μορφή του όντος. Εδώ αστράπτει το αιώνιο Κάλλος της Απολλώνειας νεότητας. Εκείθεν ακολουθεί η τέταρτη στάσις: το Πέρασ, Όριο και Όρος της ύπαρξης ως ουσίας του κάλλους. Η ταυτότητα, και η ενότητα, της «κατηγορίας», αναλύονται και διαχωρίζονται δια του πέρατος στην πολλαπλότητα των φαινομένων. Διαμελίζεται τώρα το Είναι στον Κόσμο των φαινομένων προς πλήρη καταιγισμό Κάλλους και αναδύεται Διόνυσος ο των Παθών της Ανάστασης. Ο Διαμελισμός είναι η Μοίρα του γίγνεσθαι των φαινομένων του Κόσμου κατά τα ανυπέρβατα όρια της ύπαρξης. Στον πέμπτο όμως σταθμό, η διαίρεση και διαμελισμός ίσταται σε ισορροπία και συνέχεται το ον σε πεπερασμένη πολλαπλότητα μοναδολογικών φαινομένων. Έπεται έκτο στάσιμο συνθέτον τον

ιστάμενο διαχωρισμό κατά πέρατα σε ολοκληρώματα επιμέρους ενοτήτων. Τη σύνθεση ενεργεί η Αρμονία κατά την αρχή της Ομοιότητας και τον νόμο της Εξομοίωσης. Τέλος και τελειωτικόν έβδομον, η Αρμονία καθορίζεται δια συμμετρίας και αναλογιών.

Στην οντολογική αυτή παραγωγή (κατά προτεραιότητα) αντιστοιχεί (δευτερευόντως) μια φαινομενολογία Ελληνικού υπαρξισμού.

Η απολύτως άμεση εμπειρία είναι το βίωμα της ύπαρξης, χωρίς καθορισμό του όντος, αυτού που υπάρχει. Το βίωμα αυτό δεν έχει οιαδήποτε επιστροφή εις εαυτό, δεν αυτοπροβληματοποιείται καθ' οιονδήποτε τρόπο. Είναι αδιαμεσολάβητο. Η αμεσότητά του εδραιώνει απόλυτη βεβαιότητα.

Πρώτη επιστροφή του θεμελιώδους βιώματος εις αυτό διαμορφώνεται εις βίωμα κάλλους. Αυτή είναι η δεύτερη και συστατική εμπειρία του Ελληνισμού. Και το πρώτο έμμεσο βίωμα, βιούμενο δια του πρώτου και ανεπιστρόφου. Η ύπαρξη αποκαλύπτεται στον Ελληνισμό ως Κάλλος. Τα πάντα έπονται από αυτήν την αρχή. Αρχής γενομένης από την τρίτη κυρίαρχη εμπειρία της Μορφής. Εδώ η Επι-φάνεια του Κάλλους γίνεται Επιφάνεια της Ειδητικής Μορφής. Η οποία με τη σειρά της θεμελιώνει το βίωμα του Παντελούς, Παναγίου και Φοβερού Πέρατος, ορίου απαρασάλευτου και όρου απaráλλακτου της ουσίας του όντος. Ως Μοίρα βιώνεται το Πέρασ, άριστο-βέλτιστο όριο μεταξύ ελάσσονος και μείζονος, ορθότητα ακραιφνής και φρικώδης, τομός μεταξύ ανηρωϊσμού και ύβρεως, ξυρού αιχμή διφυής Απολλώνειου και Διονυσιακού Ιανού. Ακλουθεί παραγωγώς το βίωμα της Ισορροπίας, της Αρμονίας, της Συμμετρίας και Αναλογίας, το χαμόγελο της Ύπαρξης η οποία χαιρέται εαυτήν αναγνωρίζουσα την

δια του Κάλλους εκφαντορείαν της ανεκκλήτης υπεροχής υπέρ
πάσαν τάξιν του Είναι.

Ο Ελληνισμός σταματά και ίσταται εκεί που το Μυστήριο της
ύπαρξης βιώνεται αποκεκαλυμμένο. Τότε δηλαδή που η οντολογική
παραγωγή και η υπαρξιστική δίζηση καταλήγουν στη δύναμη
επανάληψης της Κοσμογονίας. Αυτή είναι η έντεχνος σοφία.
Δημιουργώντας ανυπέβλητη φωταγωγία Κάλλους ο Ελληνισμός
αναδεικνύει την ακλόνητη έδρασή του στο απόλυτο Είναι. Η τέχνη
(ως ολοσχερής γνώση ποίησης και πράξης επί παντός) φανερώνει το
κάλλος του Είναι και συνεργεί τοιουτοτρόπως στη δημιουργία των
Κόσμων με τον Δημιουργικό Έρωτα. Η δραστική Σοφία είναι ο
Κοσμογονικός Έρωτας, Έρωτας από Κάλλους, του Κάλλους, Κάλλος
αυτούσιο και αυτός.

VI

Η ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ: ΑΡΙΣΤΕΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΑΡΙΘΜΟΙ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η θεμελίωση της πολιτικής φιλοσοφίας του Ελληνισμού προδιατυπώθηκε στη Μεγάλη Ρήτρα της Σπαρτιατικής πολιτειακής σύνταξης που ανάγεται στον Λυκούργο (Λυκο-εργό, τον εργαζόμενο το φως) με Απολλώνια διακήρυξη και κύρωση εκ των Δελφών (του Ελληνικού θεού κατ' εξοχήν κατά το Δωρικό βίωμα).

«Διὸς Σελλανίου καὶ Ἀθηναῖς Σελλανίας ἱερὸν ἰδρυσάμενον, φυλὰς φυλάξαντα καὶ ὠβὰς ὠβάξαντα, τριάκοντα γερουσίαν σὺν ἀρχαγέτας καταστήσαντα, ὠραις ἐξ ὠρῶν ἀπελλάζειν μεταξὺ Βαβύκας τε καὶ Κνακιῶνος, οὕτως εἰσφέρειν τε καὶ ἀφίστασθαι δαμωδᾶν <δ> ἀναγορίαν ἤμεν καὶ κράτος».

(Πλούταρχος, *Λυκούργος*, 6, 2)

Στη Ρήτρα εμπεριέχονται οι αρχές της πολιτικής συγκρότησης της κοινωνίας των ανθρώπων.

1) Εξουσία και Φρόνηση (Ζευς και Αθηνά) κατά το Ελληνικό βίωμα (Σελλανίου και Σελλανίας, από την αρχική ρίζα F-εΛF-) στο κέντρο της συντεταγμένης ανθρώπινης συμβίωσης.

2) Ομαδοποίηση των ατόμων κατά εκλεκτική συνάφεια (φυλάς φυλάξαντα) και τοπική ρίζωση (ώβας ώβάξαντα).

3) Βουλή των αρίστων φρονηματιών με διπλή στρατιωτική αρχηγία (Γερουσία με δυο Βασιλείς).

4) Σύνοδος κατά περίοδο εποχών (ώραις ἐξ ὠρᾶν) των πολιτών-πολεμιστών – απελλάζειν, όπως παρατηρεί ο Πλούταρχος, το εκκλησιάζειν ονόμαζαν «ὅτι τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν αἰτίαν τῆς πολιτείας εἰς τὸν Πύθειον ἀνῆψε [sc. ὁ Λυκούργος]». Δείτε τη μελέτη μου για «*Το Ονομα του Απόλλωνος*». Ο Απόλλων είναι ο θεός που συνέχει και σώζει τη Δωρική ομάδα, τον Ελληνικό λαό, είναι το Ιερό Πέρασ της ανθρώπινης συνύπαρξης.

5) Η Συνέλευση των μελών της κοινωνίας γίνεται στη φύση χωρίς καμία ανθρώπινη κατασκευή (v. Πλούταρχος, *Λυκούργος*, 6, 4-5). Κατά τον Αριστοτέλη (Fr.536) Κνακίων ήταν ποταμός, Βαβύκα δε γέφυρα.

6) Οι φρονηματίες αριστείς βουλευόντες υπό την προεδρία των βασιλέων-πολεμιστών, διατυπώνουν το ερώτημα και τις προτάσεις που υποβάλλονται στην Απέλλα, τη σωζόμενη στην ταυτότητά της συνέλευση των μελών της κοινωνίας. Με τις διατυπώσεις του προβλήματος και των προτεινομένων ο ρόλος των περατούται (εισφέρειν και ἀφίστασθαι).

7) Την κρίση, την επιλογή και το κύρος (ἀναγορία καὶ κράτος) την έχουν οι Πολλοί, ο μεγάλος αριθμός (οι δαμώδεις, ο δήμος, η κοινωνία στο σύνολό της).

Η πολιτική ιστορία των διαφόρων πόλεων στην Αρχαία Ελλάδα είναι ποικίλες δοκιμές διαφόρων δομών πολιτείας προς αποκρυστάλλωση

της Μορφής της πολιτικής σύνταξης που βέλτιστα θεμελιώνεται και εκφράζει τις παραπάνω αρχές.

Στο καινούριο ξεκίνημα που σφραγίζει την Αθηναϊκή Δημοκρατία μετά την κατάλυση της Τυραννίας, κεντρικό σημείο των Μεταρρυθμίσεων του Κλεισθένη είναι ακριβώς η νέα ομαδοποίηση της κοινωνίας κατά φυλές συνάφειας και τοπικούς δήμους (φυλὰς φυλάξαντα καὶ ὠβὰς ὠβάξαντα). Η νέα φυλετική συνάφεια δημιουργείται τώρα με τη στρατιωτική, οικονομική και πολιτιστική δράση των φυλετών που συγκροτεί την ταυτοποίησή τους, αντί της παλαιάς συνοχής των γενών.

Όταν το βίωμα του Ελληνισμού και ο θεός Απόλλων έπλασαν τις Μορφές εκείνες στις οποίες γνήσια και πλήρως εξεφράζοντο, τότε το πλαίσιο κοινών κριτηρίων που απαιτούν οι αρχές (1) και (4), [η αρχή του Ελληνισμού και η αρχή του Απολλωνισμού (αφού «Όλυμπος» είναι κατ' ουσίαν ο εξαπολλωνισμός της προϋπάρχουσας θρησκευτικότητας)] συστάθηκε, εμπεδώθηκε και ίσχυσε. Με την ανάπτυξη της ποίησης, της τέχνης και του νοερού λόγου το κοινό πολιτισμικό (διασκεπτικό και αξιολογικό) πλαίσιο απέκτησε ισχυρή ταυτότητα (Απολλώνιο εναρμόνιο πέρας) και η θέση του έγινε δεδομένη. Η «πίστη» του Ελληνισμού ήταν απαρασάλευτη. Πίστις είναι η αδιάσειστη πεποίθηση που εκπορεύεται από την αποκάλυψη του όντος, είναι έργο του πνεύματος της αληθείας. Πίστις και Γνώσις δεν διακρίνονται, αλλά ταυτίζονται, αφού Γνώσις είναι η συνείδηση της αλήθειας και Πίστις η δύναμη της αλήθειας. Όπως το Ον ως κάλλος παράγει στον ορώντα και νοούντα τον Έρωτα προς αυτό, έτσι και το Ον ως νοητό παράγει στον ορώντα και νοώντα την Πίστη στο ίδιο.

Η συνθήκη (5) επίσης τηρείται όχι μόνον στη Σπάρτη της Γεωμετρικής Εποχής αλλά και στην Αθήνα της Χρυσής. Στην Πνύκα απλά και μόνον μερικοί αναβαθμοί έχουν λαξευθεί στον βράχο για τους πρυτάνεις ή προέδρους και τον ρήτορα (τον Λέγοντα). Ο Δήμος ακούει και κρίνει καθήμενος κάτω ή ιστάμενος, έχοντας οπίσω την πόλη, χωρίς δε

θέα βασικά προς το πεδίο και τη θάλασσα λόγω του επικλινούς, της ελαφράς ανωφέρειας του εδάφους όπου η Εκκλησία λαμβάνει χώρα.

Με τη θρησκευτική, πολιτισμική και φυσική διάσταση του πλαισίου της ανθρώπινης κοινωνίας δεδομένη και εξασφαλισμένη, το πρόβλημα της πολιτικής συγκρότησης επικεντρώνεται για τον Ελληνισμό στις σχέσεις μεταξύ Αρίστου και Πολλών, μεταξύ Ενός και Πλήθους. Σημειώστε καλά ότι το ίδιο είναι και το θεμελιώδες μεταφυσικό πρόβλημα της Ελληνικής φιλοσοφίας, η σχέση μεταξύ Ενότητας και Πολλαπλότητας. Στην Πλατωνική Θεωρία των Ιδεών η ταυτότητα αυτή γίνεται απόλυτη.

Ο άριστος σε έναν τομέα δεν είναι άλλος κόσμος από τους πολλούς στον ίδιο τομέα. Είναι αυτός που μετέχει περισσότερο στην κοινή ιδέα αυτού του τομέα, στην οποία μετέχουν πάντως πάντες, αλλιώς δεν θα συγκροτούσαν τον ίδιο τομέα. Όλοι οι άνθρωποι μετέχουν, και είναι παραδείγματα, του σωματικού κάλλους, έχουν δηλαδή την αισθητή Μορφή της ανθρωπότητας, κοινωνούν με την τελειότητα της φύσης τους, γιατί χωρίς αυτήν τη μετοχή, παραδειγματισμό, κοινωνία, δεν θα υπήρχαν οι άνθρωποι. Η μορφή είναι η ουσία του ανθρώπου. Και η μορφή του ορίζεται από την τελειότητα του όρου της ύπαρξής του στον κόσμο του γίνεσθαι των φαινομένων. Αυτό είναι το τι ην είναι του. Το τέλος είναι η ουσία. Ο όμορφος άνθρωπος, ο «Καλός», είναι αυτός στον οποίο το ανθρώπινο κάλλος πραγματώνεται πληρέστερα, το ίδιο κάλλος που συγκεκριμενοποιείται λιγότερο στους «πολλούς» του κάλλους. Καλύτερη και χειρότερη πραγμάτωση κάλλους σημαίνει φανερώτερη ή αφανέστερη αποκάλυψη της ανθρώπινης ουσίας και φύσης. Καλό είναι κάτι που φανερώνει χωρίς σκιά την ουσία της οντότητάς του. Το τέλειο είναι αυτό που δεν έχει θολούρα και σκοτεινιά κατά τη φανέρωση του όντος στην ύπαρξή του. **Η πλήρης απο-κάλυψη και επί-δειξη του όντος στην**

απόλυτη γύμνια της ουσίας του – συνιστά το κάλλος της τελειότητάς του.

Αλλά αυτό το ίδιο πράγμα εδράζει και την κοινωνία μεταξύ τελείου Χ και των πολλών Χ. Όσο τελειότερο γίνεται ένα ον, τόσο πλησιάζει το αρχέτυπο όλων των ομοίων του, τόσο επομένως περισσότερο επικοινωνεί με τα πολλά του είδους του. Η τελειότητα είναι ο φυσικός πυρήνας συνοχής ενός πεδίου. Το κάλλος αποτελεί τον συνεκτικό ιστό των φαινομένων ως απόλυτο φανόν φαινόμενο. Η ομορφιά της τελειότητας αποτελεί τις πυκνώσεις εκείνες στο χωροχρονικό συνεχές που συνιστούν και διαμορφώνουν το πεδίο της ύπαρξης, τον κόσμο της πραγματικότητας, την κοσμική τάξη.

Αυτός είναι ο μεταφυσικός λόγος για τον οποίο η κλασική σκέψη δεν πολυπραγμόνησε το πρόβλημα της σχέσης του αρίστου προς τους πολλούς σε κάθε τομέα της ανθρώπινης δραστηριότητας, και πρωτίστως στον πολιτικό. Αντίθετη άριστη και πλήθους δημιουργείται όταν ο άριστος θεσμοθετείται με κριτήρια ελάσσονος σημασίας και εξαρτώμενα από περιστάσεις και φάσεις, με κριτήρια σχετικά προς τι. Τέτοια υπομείονα και προβληματικά κριτήρια, όσο ιδίως περνάει η εποχή σημασίας τους, είναι η ευγένεια της καταγωγής και ο πλούτος καθ' εαυτός ως αργή ποσότητα ανούσιας περι-ουσίας. Η ευγονία είναι ασφαλώς ζήτημα κοινωνικό, αλλά η ευγένεια δεν την εξασφαλίζει. Την εγγυάται όμως η πολιτισμική αξιολογία και η συνεπακόλουθη ηθική και «εθική», με τη λατρεία της σωματικής ευεξίας, την υψηλή παραδειγματίση της πνευματικής καλλιέργειας και τη συγκράτηση των σχέσεων άρρενος-θήλεος στις παραγωγικές τους διαστάσεις. Ο δε πλούτος γίνεται ενεργός και τα πράγματα καθίστανται «χρήματα» όταν υπάρχει η ικανότητα χρήσης τους.

Στην «αρετή» λοιπόν, δηλαδή στην ικανότητα επιτέλεσης ορισμένου έργου, έγκειται η αξία του ατόμου, ισοδύναμη και αυτή προς

την χρησιμότητά του. (Στη γλώσσα έμεινε η έννοια άξιος ως ικανός). Τα πράγματα και ο πλούτος έχουν αξία, ήτοι χρησιμότητα, διότι έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιηθούν επωφελώς. Αλλά αυτή η δυνατότητα γίνεται πραγματικότητα μόνο στα χέρια του άξιου, του ικανού. **Η «αρετή» είναι που κάνει τα πράγματα «χρήματα», ενεργώς χρήσιμα. Και όχι, βεβαίως, αντιστρόφως: τα πράγματα δεν κάνουν τον άνθρωπο άξιο, δεν δύνανται να τον κάνουν ικανό και «ενάρετο». Δεν δίνει αξία ο πλούτος στον άνθρωπο, αλλά η ανθρώπινη «αρετή» στον πλούτο. Η ουσία καθορίζει περι-ουσία, όπως και την εξ-ουσία.**

Η αξία του ανθρώπου έγκειται στην αξιωσύνη του, και αυτή η ικανότητά του ερείδεται στη συγκεκριμένη του φύση. Από τις τελειότητες που περικλείονται στην ανθρώπινη ουσία ο καθένας φέρει μια σπερματική καταβολή δυνάμεων επίτευξής τους, της οποίας το ιστόγραμμα διαφέρει μεταξύ των ατόμων. Αλλά δουλεύοντας πάνω στο δεδομένο ιστόγραμμα ο κάθε άνθρωπος μπορεί να το φέρει στη μέγιστη πραγμάτωσή του, ακόμη και τροποποιώντας το μερικώς κατά την ενδεχόμενη συναλληλία των παραμέτρων και αλληλένδεση των παραγόντων. Αυτή είναι η φυσική καλλιέργεια του ανθρώπου, και αυτή η καλλιέργεια η Ελληνική παιδεία. Η καλλιέργεια άγει τα δυναμικά ανύσματα της συγκεκριμένης φύσης του ατόμου στη μέγιστη και βέλτιστη συνισταμένη τους. Αυτή η εξατομικευμένη φύση ορίζει την εγγενή «υπεσχημένη» ικανότητα του συγκεκριμένου ατόμου, την αξιωσύνη του, την αρετή του, τη «σφραγίδα της δωρεάς» του.

Πλείστα είναι τα έργα του ανθρώπου, πλείστες και οι ικανότητες και αξιωσύνες του. Οι ακρότητες αυτών των αρετών είναι οι ποικίλες αριστείες, κορυφώσεις ικανοτήτων προς επιτέλεση ιδιαζόντως καλού και αγαθού ωρισμένου έργου.

Έχω τονίσει πως μορφή και λειτουργία πάνε μαζί στην κλασσική μεταφυσική. Η ενέργεια είναι η ενέργεια μιας δύναμης που εκπορεύεται

από την ουσία ενός όντος. Αποτελεσματική δράση απορρέει αναγκαίως από ισχυρή συγκρότηση του όντος κατά την τελειότητα μιας μορφής ταυτότητας. Η Μορφή, ειδικότερα το κάλλος της τελειότητάς της, είναι η δύναμη που αίρει το ον «υπεράνω» του μηδενός. Η ίδια δύναμη προβάλλεται ως ενέργεια στον Κόσμο των φαινομένων του Είναι. Η ισχύς της Μορφής αυτοσυνίσταται σε οντότητα κατά τον διαμελισμό του Είναι, και επίσης, δρώσα, είναι αιτία αποτελεσμάτων στην κοσμική ύπαρξη. Αυτή η μεταφυσική αντιστοιχία και ισοδυναμία μορφής και λειτουργίας (είναι και ενεργείν, ευ είναι και ευ ενεργείν) θεμελιώνει το ηθικό ιδεώδες του καλουκαγαθού. Το καλό (το ευ έχον, το όμορφο) είναι και αγαθό (ωφέλιμο). Αξιοσύνη και ωφελιμότητα πάνε φυσικά μαζί. Κι έτσι η ομορφιά είναι αξιοσύνη.

Όλες οι λειτουργίες του ανθρώπου εκπορεύονται τελικά από τον ταυτοτικό δυισμό νου και σώματος. Αποκορύφωση λοιπόν όλων των επιμέρους ικανοτήτων-αρετών, πηγή και αρχή της ειδικής καλλονής και ωφελιμότητάς τους, είναι ο συνδυασμός (διαφέρων σε διάφορους σταθμούς του ανθρώπινου βίου αφού εδώ ευρισκόμαστε στο γίγνεσθαι υπείκοντες στην χρονικότητα) σωματικού κάλλους και σοφίας νου. Αυτή την υπεροχή εκφράζει το ιδεώδες του Καλουκαγαθού εν γένει, απλώς και απολύτως. Είναι η περιωπή του *Εσθλού*, στον Αρχαϊσμό, αυτού που είναι τόσο πλήρως και απολύτως, ώστε να είναι καλά, και έτσι να είναι καλός καγαθός. Είναι πλήρως σημαίνει είναι καλά, σημαίνει φαίνεσθαι πλήρως, ίσον τελείως (ολοκληρωτικά και κατά την τελειότητα), συνεπάγεται επιδείκνυσθαι πλήρως, προβάλλεσθαι ολοκληρωτικά, δηλαδή ενεργείν τελείως, ίσον αποτελεσματικά.

Από τη διαφόρηση του ενός από τους πολλούς κατά την ικανότητα και αρετή σε ένα ορισμένο πεδίο ανθρώπινης ύπαρξης και δραστηριότητας, ο Ελληνισμός μεταβαίνει κατά την πίεση του χαρακτήρα του στην αντίθεση και σύζευξη του αρίστου προς τους πολλούς γενικώς

κατά την ολοκληρία της ανθρώπινης φύσεως. Αυτή είναι η ρίζα της γέννησης και ανάπτυξης του Σοφού και του Τυράννου, του Καλού και του Πρωταθλητή, στην εποχή της Γέννας της Μορφής από το σπέρμα του Δωρισμού-Ελληνισμού.

Εξηγείται έτσι γιατί η ιστορία της Αθηναϊκής Δημοκρατίας στην εποχή του Χρυσού Θαύματος είναι ιστορία Αριστέων, και γιατί ενός ανδρός αρχή δείχνει η Αθήνα μετά το μισό του 6ου αιώνα (Πεισίστρατος) και ακριβώς ενός ανδρός αρχή δείχνει και έναν αιώνα αργότερα, μετά το μισό του 5ου (Περικλής). Ενδιαμέσως δε, Κλεισθένης και Θεμιστοκλής συμπληρώνουν την ηρωική τετράδα που σηματοδοτεί την άνοδο των Αθηνών από ήσσονα και περιφερειακή παρουσία στην Ελληνική σκηνή σε ηγεμονική δύναμη του πολιτισμένου κόσμου.

Στην κρίσιμη δεκαετία μεταξύ της Μάχης του Μαραθώνος και της Ναυμαχίας της Σαλαμίνας, ο Θεμιστοκλής καθίσταται ο ισχυρός ανήρ της Δημοκρατίας. Το 493/2 εκλέγεται επώνυμος άρχων (ακόμη τότε η εξουσία του Άρχοντος ήταν πραγματική και ουσιαστική), σημάδι της πολιτικής επιρροής του. Η στρατηγική συντριπτικής ναυτικής ισχύος του προτυπώνεται με την κατασκευή Νεωρίων στον Πειραιά κατά την αρχοντεία του. Μια σειρά από γεγονότα ακολουθούν μετά το 490 π.Χ., όταν οι Αθηναίοι, επαιρόμενοι επί της αιχμής της ιστορίας μετά τη μεγάλη νίκη τους επί των Περσών, αρχίζουν την εσωτερική προετοιμασία του ξετινάγματος των πτερών τους που θα εκτυλιχθεί μετά το 480.

Ο ιθύνων Νους της σειράς των συνηρημένων αυτών γεγονότων είναι ο Θεμιστοκλής.

Το 489/8 καταδικάζεται ο νικητής στρατηγός του Μαραθώνος Μιλτιάδης σε ποινή 50 ταλάντων, για μια κακώς συλληφθείσα και εκτελεσθείσα εκστρατεία κατά της Πάρου, στην οποία και πληγώθηκε, τελικά, θανάσιμα. Το 487 π.Χ. τίθενται σε ισχύ δυο μέτρα που πιθανότατα

περιλαμβάνονταν στις Μεταρρυθμίσεις του Κλεισθένη, αλλά είχαν μείνει ανενεργά και ανεφάρμοστα μέχρι τότε λόγω της ισχύος των Ολιγαρχικών. Η εκλογή των 9 αρχόντων γίνεται πλέον δια κλήρου, που σημαίνει τον εκμηδενισμό της πολιτικής τους δύναμης και τον περιορισμό του ρόλου τους σε διαδικαστικό παράγοντα των λειτουργιών της Δημοκρατίας. Ταυτοχρόνως αρχίζει η εφαρμογή του Νόμου περί οστρακισμού, με μια μοναδική ουδέποτε επαναληφθείσα σειρά πέντε διαδοχικών οστρακισμών. Το 487 π.Χ. οστρακίζεται ο Ίππαρχος Χάρμου, άρχων το 496/5, συγγενής του Πεισίστρατου, «καλός» σε πλήθος αγγείων. Το 486 είναι η σειρά του Μεγακλή Ιπποκράτους, ανηψιού του Κλεισθένη και αρχηγού τότε της μεγάλης οικογένειας των Αλκμαιονιδών, επίσης υμνούμενου με την επιγραφή «καλός» σε αγγεία. Το 485 πιθανώς ο Καλλίας Κρατία, επικρινόμενος σε αγγεία για Μηδισμό. Το 484 τη σειρά παίρνει ο Ξάνθιππος Αρρίφρονος, πατήρ του Περικλή, ο κύριος κατήγορος του Μιλτιάδη το 489. Τέλος το 483 οστρακίζεται ο Αριστείδης Λυσιμάχου ο Δίκαιος, άρχων ο ίδιος το 489/8. Με την σειρά αυτή οστρακισμών τίθενται εκποδών όλες οι προσωπικότητες και οικογένειες επιρροής της Αθηναϊκής πολιτικής σκηνής. Ο Θεμιστοκλής εξέφρασε το λαϊκό αίσθημα. Σε ένα όστρακο ο πολίτης έχει εκφράσει ποιητικά, με ελεγειακό δίστιχο, την καθολική αποδοκιμασία του λαού προς την παραδεδομένη πολιτική ηγεσία συλλήβδην:

Χσάνθ[ιππον τόδε] φεσὶν ἀλειτερον πρυτάνειον

τόστρακ[ον Ἀρρί]φρονος παῖδα μά[λ]ιστ' ἀδικεῖν.

(R. Meiggs – D. Lewis, A Selection of Greek Historical Inscriptions to the End of the Fifth Century BC, No. 21, p. 42).

«Ο Ξάνθιππος, τούτο δω λέει το όστρακο, απ' όλους τους αλιτήριους ηγέτες, ο γιος του Αρρίφρονα, ότι αδικεί περισσότερο».

Την ίδια χρονιά (483) με τον τελευταίο οστρακισμό ανακαλύπτονται νέες πλούσιες φλέβες αργύρου στα μεταλλεία του Λαυρίου. Ο

Θεμιστοκλής πείθει τον Δήμο να χρησιμοποιηθούν οι πρόσοδοι από το εύρημα για την ενίσχυση της ναυτικής δύναμης της Πόλης. 200 τριήρεις κατασκευάζονται μέσα σε 3 χρόνια υπό τη διεύθυνση 100 πλουσίων πολιτών σε συνδυασμό με το καθεστώς της «λειτουργίας» του πλούτου υπέρ της πόλεως. Πρόκειται για κατόρθωμα κατασκευαστικό, λαμβανομένου υπόψη και του ότι οι κύριες αγορές ξυλείας (Βόρεια Ελλάδα, Εύξεινος Πόντος) ευρίσκοντο στα Περσικά χέρια. Ο στόλος της Αθήνας είναι τώρα, συγκρινόμενος με μεγάλες ναυτικές Δυνάμεις, επταπλάσιος της εχθρικής της Αίγινας και πενταπλάσιος του Κορινθιακού στη μάχη της Σαλαμίνας. Συντριπτική υπεροχή ναυτικής ισχύος εν έργοις.

Ενόψει της καθαρά φιλοπερσικής στάσης του Μαντείου των Δελφών, γενικά αλλά και ειδικά όταν οι Αθηναίοι ζήτησαν χρησμό για τα μελλούμενα, ο Θεμιστοκλής προκαλεί δεύτερο χρησμό από την Πυθία που μνημονεύει το «ξύλινο τείχος» ως σωτηρία μόνον του ναού της Αθηνάς. Ο Θεμιστοκλής επιδίδεται σε δημιουργική ερμηνεία του πυθόχρηστου, αντίθετη προς την προβλεπόμενη από το Μαντείο, και πείθει τους Αθηναίους να εγκαταλείψουν την πόλη τους και να πολεμήσουν μέχρι εσχάτων την Περσική εισβολή, επαφιέμενοι στη ναυτική τους δύναμη. Σώζεται το Ψήφισμα του Θεμιστοκλή που καθόριζε την πολιτική της Αθήνας όταν οι Περσικές δυνάμεις του Ξέρξη πλησίαζαν. [R. Meiggs – D. Lewis, op.cit., No. 23].

Ο Θουκυδίδης του αφιερώνει το εγκρατέστερο εγκώμιο που ο μέγας ιστορικός του Χρυσού αιώνα μπορεί να απευθύνει σε έναν πολιτικό του αιώνα αυτού του θαύματος και της λάμψης:

«ἦν γὰρ ὁ Θεμιστοκλῆς βεβαιότατα δὴ φύσεως ἰσχὺν δηλώσας καὶ διαφερόντως τι ἐς αὐτὸ μᾶλλον ἑτέρου ἄξιος θαυμάσαι· οἰκεία γὰρ συνέσει καὶ οὔτε προμαθῶν ἐς αὐτὴν οὐδὲν οὔτ' ἐπιμαθῶν, τῶν τε παραχρῆμα δὲ ἐλαχίστης βουλῆς κράτιστος γνώμων καὶ τῶν μελλόντων ἐπὶ πλεῖστον

τοῦ γενησομένου ἄριστος εἰκαστής· καὶ ἃ μὲν μετὰ χειῖρας ἔχοι, καὶ ἐξηγήσασθαι οἴός τε, ὧν δ' ἄπειρος εἴη, κρῖναι ἱκανῶς οὐκ ἀπήλλακτο, τό τε ἄμεινον ἢ χειῖρον ἐν τῷ ἀφανεῖ ἔτι προεώρα μάλιστα. καὶ τὸ ξύμπαν εἰπεῖν, φύσεως μὲν δυνάμει, μελέτης δὲ βραχύτητι κράτιστος δὴ οὗτος αὐτοσχεδιάζειν τὰ δέοντα ἐγένετο»

(I, 138, 3)

[Ο πρώτος και δεύτερος χρησμός του Μαντείου των Δελφών στην Αθήνα για τον επικείμενο πόλεμο, στον Ηρόδοτο, VII, 140, 1 = 94 Parke-Wormell και VII, 141, 1 = 95 P.-W. Οι δυο τελευταίοι στίχοι του δεύτερου χρησμού είναι προφανώς προσθήκη post eventum. Γνήσιος φαίνεται να είναι και ο χρησμός προς τους Αργείους που επικυρώνει την ουδετερότητά τους, Ηρόδοτος VII, 148, 2 = 92 P.-W. Ομοίως και οι δυο χρησμοί για τους δελφούς τους ίδιους, Ηρόδοτος VII, 178, 1 = 96 P.-W. και VIII, 36, 1 = 97 P.-W. Στην ουσία και οι δυο χρησμοί παραγγέλλουν στους κατοίκους των Δελφών να μην κάνουν τίποτα ενόψει της Καθόδου του Ξέρξη, ούτε καν να ασφαλίσουν τους θησαυρούς του Ιερού. - Χαρακτηριστική είναι η συμπεριφορά του Γέλωνος, πανίσχυρου τυράννου των Συρακουσών. Έστειλε θησαυρούς στους Δελφούς με την εντολή εάν μεν νικήσουν οι Πέρσες να δοθούν στον Ξέρξη μαζί με γη και ύδωρ για την υποταγή της υπό του Γέλωνα Σικελίας, αν δε νικήσουν οι Ελληνικές δυνάμεις να επιστραφούν οι θησαυροί στις Συρακούσες:

«...πέμπει [sc. ὁ Γέλων] πεντηκοντέροισι τρισὶ Κάδμον τὸν Σκύθειω ἄνδρα Κῶον ἐς Δελφούς, ἔχοντα χρήματα πολλὰ καὶ φιλίους λόγους, παραδοκήσαντα τὴν μάχην τῇ πεσέεται, καὶ ἦν μὲν ὁ βάρβαρος νικᾷ, τὰ τε χρήματα αὐτῷ δίδοναι καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ τὴν ἄρχει ὁ Γέλων, ἦν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν". Ηρόδοτος, VIII, 163, 2].

Εμπράκτως αποδεικνύει η ιστορική πραγματικότητα το θεωρητικό συμπέρασμα ότι η Αθηναϊκή Δημοκρατία δεν είναι αντιφατική, αντιθέτως μάλιστα όχι μόνον είναι συμβατή και εναρμόνια, αλλά και επιζητεί ισχυρούς άνδρες (αριστοί), και αντιστρόφως γνήσια υπεραριστεία κυοφορείται κατ' εξοχήν στους κόλπους της.

Η μεταφυσική κυριαρχία του Πέρατος, η οντολογική απαίτηση τέλειας μορφής, σημαίνει ισχυρές ταυτότητες, και συνεπώς και ξεκάθαρες ετερότητες. Οι πολλαπλές και διάφορες ταυτότητες των όντων οριοθετούνται από τα όρια, τα σύνορα, μεταξύ τους. Το πλέγμα της κοσμικής τάξης συναπαρτίζεται από τους ορισμούς των περάτων. Μοίρα, ο νόμος του Μερισμού, είναι ακριβώς το πλέγμα των περάτων δια των οποίων το Είναι διαμελίζεται στα φαινόμενα της αποκάλυψής του. Στο Γίγνεσθαι της κοσμικής φανέρωσης του Είναι, η τάξη αποκαθίσταται δια του Αγώνος, της ενέργειας των όντων για την πλήρη φανέρωση της ουσίας τους, που σημαίνει για την τέλεια αυτοπραγμάτωσή τους. Η ισορροπία μεταξύ της εσωτερικής έντασης της ταυτότητας μιας ύπαρξης προς την εσωτερική ένταση άλλων που φανερώνεται σε αυτήν ως εξωτερικός περι-ορισμός, αποκαθιστά την αληθινή τάξη της πραγματικότητας, θέτει το όριο στη σωστή του επι-φάνεια, εκείνη που αποκαλύπτει την ουσία όλων των υπεισερχομένων οντοτήτων στη βέλτιστη πραγμάτωση, δηλαδή φανέρωσή τους. Στη Μοίρα του κόσμου δεν υπάρχει αδικία. Το κάθε τι έχει αυτό που του ανήκει και αυτό που δικαιούται να έχει.

τῷ μὲν θεῷ καλὰ πάντα καὶ ἀγαθὰ καὶ δίκαια, ἄνθρωποι δὲ ἅ μὲν ἄδικα ὑπειλήφασιν ἅ δὲ δίκαια.

Ηράκλειτος 22B102 DK

[Πρόκειται εδώ για τους άφρονες ανθρώπους που είναι ασύνετοι του Κοινού Λόγου του Όντος].

Η Μοίρα του Κόσμου είναι η εγγύηση της ελευθερίας των όντων που φαίνονται στο γίγνεσθαι της κοσμικής ύπαρξης. Η ελευθερία είναι φυσική κατάσταση. Δεν χρειάζεται κανονιστική αρχή, άλλη πλην του Νόμου του Πέρατος. Ελευθερία κυρίως και πρωτίστως σημαίνει ανεμπόδιστη άσκηση του δικαιώματος που εμπεριέχεται στην ίδια την ύπαρξη του όντος. Είναι η απρόσκοπτη ενέργεια της δύναμης της ουσίας του. Ανεμπόδιστη και απρόσκοπτη όχι σε μια, αδύνατη, απόλυτη απομόνωση από κάθε ετερότητα, από παν το άλλο, ως εάν το καθ' ένα ον ήταν το Είναι αυτό τούτο στην αδιαφόριστη καθαυτότητά του. Αυτή η ελευθερία είναι μια ουτοπία, ένα ψευδοϊνδαλμα, μια παραμορφωτική απεικόνιση, ένα είδωλο, του πραγματικού Φαινομένου. Το ον βοηθείται και δεν εμποδίζεται στην επίτευξη της τελειότητάς του από τα άλλα όντα, η ταυτότητα ενισχύεται και ενισχύει την ετερότητα, ταυτίζεται προς αυτήν: είναι η οδός μέσα και έξω του πέρατος, που είναι η αυτή (κατά την Ηρακλείτεια ταυτότητα της οδού άνω και κάτω).

Την Ελευθερία του ατομικού όντος εγγυάται το Πεπρωμένο του Κόσμου. Και αντιστρόφως, τη Μοίρα του Όντος συναπαρτίζει η ελεύθερη διευθέτηση όλων των μελών του Είναι κατά τον εναρμόνιο διαμελισμό του. Ακριβώς όπως ο τέλειος Απόλλων αναφαίνεται στον πάσχοντα Διόνυσο και ο θριαμβεύων Διόνυσος αντιστρέφει τον συγκαταβαίνοντα Απόλλωνα.

Ελευθερία του όντος και Αγών και Τάξη του κόσμου πάνε μαζί σε αδιαχώριστη συνουσίωση. Καταστηματική Ελευθερία είναι η απεριόριστη επιδίωξη από κάθε ον του οικείου τελεσιουργού Πέρατος τελειότητας. Και οντολογικός Αγών είναι αυτό τούτο. Και Κοσμική Τάξη της φαντασμαγορίας των φαινομένων στο γίγνεσθαι του χρόνου είναι πάλι το ίδιο κατά το αποτέλεσμά του. Ελευθερία και Αγών και Τάξη είναι η ίδια φυσική κατάσταση του Κόσμου. Και η κατάσταση αυτή είναι απαρασάλευτος, πεπηγμένος όρος εν αρρήκτοις αλύσεσι. Είναι ο ορισμός

και συνάμα ο όρος και συνθήκη του όντος για να είναι. Κάθε εγχείρημα παρέμβασης διορθώνεται με το ισοδύναμο αντίθετο αποτέλεσμα το οποίο αναπόφευκτα η παρέμβαση προκαλεί. Πρόκειται για τη Μεταφυσική Αρχή της ισότητας Δράσεως και Αντιδράσεως. Στην οποία δεν χωρούν εξαιρέσεις, αφού το ον είναι άφθαρτο και δεν μπορεί να «σπάσει» υπό πίεση ώστε να ακυρωθεί η αρχή της ισοδυναμίας εν τοις πράγμασι. Η βασική εξίσωση του Σύμπαντος είναι συνεπώς μαθηματικά μια απλή διαφορική εξίσωση δευτέρου βαθμού χωρίς πρωτοβάθμια συνιστώσα. Η δεύτερη παράγωγος του χωρικού διαστήματος (ο ρυθμός μεταβολής του ρυθμού μεταβολής του διαστήματος) είναι ανάλογος του διαστήματος. Αυτό με τη σειρά του θεμελιώνει την περιοδικότητα ως θεμελιώδη ρυθμό του γίνεσθαι στο χρόνο. Ο χρόνος τρέχει γιατί ο τροχός της περιόδου κυλάει.

Η συμβολική έκφραση της περιοδικότητας είναι ο θνήσκων και ανιστάμενος Ιερός Νεαρώδης, ο Ισχυρός του Έαρος, το Κοσμολογικό Άνθος του Κόσμου. Το ακίνητο κινούν του Τροχού του Χρόνου είναι το αιώνιο Κάλλος του Απόλλωνα, το απόλυτο άνθος του Είναι. Το αιώνιο εφάπτεται με τον χρόνο, (προκαλώντας την κίνησή του δια της περιστροφής του τροχού), στο άνθος του έαρος. Εκεί συνουσιάζονται Απόλλων και Διόνυσος, η Τελειότητα του όντος με τη Δύναμη του όντος, το Κάλλος με τον Έρωτα του Κάλλους. Ο Έρως ταυτίζεται με αυτό του οποίου εφίεται. Η Δύναμη θριαμβεύει μέσα στα Πάθη, το Κάλλος απαθές είναι στην τελειότητά του. Ο Θρίαμβος επιγίγνεται στον Αγώνα, το Τέλος μένει δεδοξασμένο αλλά αθριάμβευτο, αποστίλβον χωρίς αγώνα τη λάμψη του κάλλους του, απαθές και ανενδεές, εδρασμένο ακλινώς στην περιωπή της τελειότητάς του, χωρίς τίποτε να διακυμαίνει, να αναρριπίζει με ανατριχίλες οδύνης ή ηδονής, τον ησυχασμό του καταυγασμού του.

Ο Κόσμος υπάρχει και κινείται για να υπάρχει, δια της φανέρωσης του ανθού της ύπαρξης, του ουράνιου επί γης κάλλους, εδράζεται για να είναι, και ερείδεται για να περιστρέφεται ο τροχός της ροής του χρόνου, επί των σημείων επαφής του ακινήτου κινούντος μετά του κινουμένου, επί των εκρήξεων ομορφιάς της εγκόσμιας φύσης των φαινομένων. Εκεί αποκαλύπτεται η υπερουσιότητα του απόλυτου Είναι και φανερώνεται η τιτάνια άρση του όντος υπεράνω του μηδενός.

Τα σημεία αυτά όπου το φαινόμενο αποκαλύπτει το απόλυτο νόημα του είναι, αποτελούν συγχρόνως την ανάδυση του απόλυτου από το πάθος της διασπασμένης ύπαρξης, από τον αγώνα ως φυσική κατάσταση του φαινομένου, του όντος-εν-γίγνεσθαι και γίγνεσθαι-εις-ουσίαν, και εν ταυτώ, την κάθοδο του αιώνιου στον χρόνο. Ως αληθώς η οδός άνω και κάτω μία και η αυτή: η Σταύρωση είναι η Ανάσταση.

Ορώμενος ο Αγών εκ των άνω, *sub specie aeternitatis*, συνιστά το πεδίο φανέρωσης του απόλυτου, τον τόπο και τον τρόπο διείσδυσης του Τέλους στο Γίγνεσθαι προς στερέωσή του και ικανοποίηση του αυτοφανερούμενου Είναι. Θεώμενος ο Αγών εκ των κάτω, *sub specie temporis*, αποτελεί το πάθος της ύπαρξης, τον Σταυρό του Όντος στο φαίνεσθαι του. Αλλά ο Σταυρός αποκαλύπτει τον Υιό του Θεού, το πάθος θριαμβεύεται και ιδού Κάλλος αναφαίνεται, ο Άδης ανέωκται και Όλυμπος εόραται.

Στις τέχνες και στην ποίηση, στον λόγο και στην πολιτική και στην οικονομία, ο Αγών περαίνει τα φαινόμενα τονίζοντας τη μορφή φανέρωσης του Είναι που τα συνιστά και τα συνέχει εξ αιωνιότητας εν χρόνω. Με αυτόν τον τρόπο αναδεικνύει τις εξοχές της Μοιροθεσίας των όντων, τις κορυφές τελείωσης των φαινομένων, τους πρώτιστους δεσμούς αρμονίας του γίγνεσθαι, τις *αριστείες*. Τα προνομιούχα αυτά σημεία ανόδου προς τη μακαριότητα του Είναι και τη λάμψη του φαίνεσθαι αφενός και εν ταυτώ καθόδου προς τον αγώνα του γίγνεσθαι και το

σκότος του χρόνου αφετέρου, όχι μόνο δεν διαχωρίζονται, πολύ περισσότερο δεν αντιτίθενται προς την πολλαπλότητα του πεδίου στο οποίο αριστεύουν, αλλά αποτελούν τους Συνοχείς και Σωτήρες του όλου πεδίου, τις ακλόνητες εδράσεις όπου στηρίζεται όλη η ποικιλία και αναρτάται ο εναρμόνιος συναπτικός ιστός όλων των πολλών του πεδίου.

Αντί να είναι πράγμα παράξενο και παράλογο είναι αντιθέτως αναμενόμενος και κατανοητός ο συνδυασμός ισχυρών ανδρών και καθαρής δημοκρατίας στον πολιτικό στίβο, πράγμα που παρατηρείται στον Χρυσούν Αιώνα της Αθήνας και του Ελληνισμού. Ο άριστος και οι πολλοί, ο ήρως και οι μεγάλοι αριθμοί είναι οι συμπληρωματικές όψεις του ίδιου φαινομένου: της ελεύθερης δι' αγώνος φυσικής ανάταξης και τακτοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού σε μια υγιή κοινωνία. Και έτσι εξηγείται αβίαστα και εντελώς γιατί στον ερωτικό ύμνο της Αθήνας, του Κάλλους και της Δύναμής της, που πλέκει ο Περικλής στον Επιτάφιο Λόγο του για τους πρώτους πεσόντες του Πολέμου, καλώντας τους Αθηναίους να ερωτευθούν την ομορφιά της δύναμής της [*«ἀλλὰ μᾶλλον τὴν τῆς πόλεως δύναμιν καθ' ἡμέραν ἔργῳ θεωμένους καὶ ἔραστὰς γιγνομένους αὐτῆς»*, Θουκυδίδης, II, 43, 1], συνοψίζει σε ένα τρίπτυχο τον χαρακτήρα της πολιτείας και του γενικότερου τρόπου ζωής, στα πλαίσια και θεμέλια των οποίων η πόλη έγινε αξιέραστη και μεγαλοδύναμη και αρχέτυπο παράδειγμα προς μίμηση: **ισονομία στα ιδιωτικά, αξιοκρατία στα δημόσια, ελευθερία εις ἀμφότερα.**

χρώμεθα γὰρ πολιτεία οὐ ζηλούση τοὺς τῶν πέλας νόμους, παράδειγμα δὲ μᾶλλον ὄντες τινὶ ἢ μιμούμενοι ἑτέρους. καὶ ὄνομα μὲν διὰ τὸ μὴ ἔς ὀλίγους ἀλλ' ἔς πλείονας οἰκεῖν δημοκρατία κέκληται, μέτεστι δὲ κατὰ μὲν (1) τοὺς νόμους πρὸς τὰ ἴδια διάφορα πᾶσι τὸ ἴσον, κατὰ δὲ (2) τὴν ἀξίωσιν, ὡς ἕκαστος ἔν τῳ εὐδοκιμεῖ, οὐκ ἀπὸ μέρους τὸ πλεον ἔς τὰ κοινὰ ἢ ἀπ' ἀρετῆς προτιμᾶται, οὐδ' αὖ κατὰ πενίαν, ἔχων δὲ τι ἀγαθὸν δρᾶσαι τὴν πόλιν, ἀξιώματος ἀφανείᾳ κεκώλυται. (3) ἐλευθέρως δὲ τὰ τε

πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν καὶ ἐς τὴν πρὸς ἀλλήλους τῶν καθ' ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων ὑποψίαν, οὐ δι' ὀργῆς τὸν πέλας, εἰ καθ' ἡδονὴν τι δρᾷ, ἔχοντες, οὐδὲ ἀζημίους μὲν, λυπηράς δὲ τῇ ὄψει ἀχθηδόνας προστιθέμενοι.

(Θουκυδίδης II, 37, 1-2)

Η αξίωση, το κύρος στα δημόσια και κοινά της πόλεως επιμερίζεται αναλογικά προς την αρετή, την αξιοσύνη ενός εκάστου σε κάποιο ρόλο, σε κάποιο επιτήδευμα («ὡς ἕκαστος ἔν τῷ εὐδοκιμεῖ», ὅπως ο καθένας διακρίνεται σε κάποια δράση και λειτουργία). Η φυσική, αληθινή «Αριστοκρατία» για τον Ελληνισμό είναι ουσιώδες ουσιαστικό στοιχείο της Δημοκρατίας, κατά τη θεωρία και η ιστορική πράξη, ιδίως στον καιρό του Θαύματος.

Ἔτσι λύεται αυτόματα και ένα πρόβλημα που δεν είναι μόνο αισθητικό, αν δηλαδή κάποιος μπορεί να είναι ορθός κριτής έργου που δεν μπορεί ο ίδιος να δημιουργήσει. Ασφαλώς ναι, σε μεγάλους αριθμούς, εφόσον υπάρχει η κοινότητα των κριτηρίων που ένας ισχυρός πολιτισμικός χαρακτήρας έχει εμπεδώσει δημιουργώντας υψηλές μορφές κατά τη βιωματική του ταυτότητα. Ο υψηλός πολιτισμός είναι δημιούργημα του κοινού βιώματος, προς το οποίο απλώς επιστρέφει για να επαναβεβαιώσει την ταύτισή του με αυτό όταν προβάλλει εις κρίσιν και κύρωσιν ένα μεγαλούργημα του. Τα έργα του Αισχύλου και του Πίνδαρου οι Πανέλληνες, πολλοί αυτοί μεγάλων αριθμών τις κορυφές αριστείας του μοναδικού, αναγνώριζαν ως οικεία και οικείως μεγάλα και υψηλά, ως δικά τους άριστα. Το βίωμα αναγνώριζε τις πνοές του στις μορφές που οι σπουδαίοι συνθέτουν, ένιωθε τα διογκωμένα ίχνη του, ηράτο την περιπόθητη ακμή της περιωπής του.

Και έτσι στα πάντα. Ο Ένας και οι Πολλοί στον Ελληνισμό διαπερώνται από το ίδιο αρχέγονο βίωμα του Κάλλους, μεθούν την ίδια ηδονή του ακατάσχετου έρωτα προς την ομορφιά του κόσμου,

περοφούν μαινόμενοι την ίδια έκσταση προς την απαστράπτουσα λάμψη της θείας Επι-φάνειας, έκ-σταση προς τα εσώτατα της ύπαρξής μας, προς τους μυχούς της ουσίας μας όπου βυσοδομείται η ανελάττωτη και ολοκληρωτική φανέρωση του υπερούσιου Είναι, όταν το Κρύφιο της απολυτότητας φαίνει το αστραποβόλο γάνωμα της ανεναντίωτης Ισχύος του αναρπάζοντάς μας στον αμεμφή κόρο του εξαιωνισμού μας.

Τα άλλα ερμηνεύονται αρμοζόντως, από αυτής της νοεκής εποπτείας ανακαθαίροντες τον λογισμό της σκέψης μας.

Προσέξαμε και θεωρήσαμε τη συγχρονική εμφάνιση βαρυσήμαντων συζυγιών στην Εποχή του Έπους της Μορφής στον Αρχαϊκό Ελληνισμό: Σοφός και Τύραννος (Αισυμνήτης), Καλός και Αεθλοφόρος Αθλητής. Συναφώς στον 5^ο αιώνα π.Χ. μια χαρακτηριστική σύζευξη προβάλλεται: Σοφιστική και Ρητορική. Σοφιστική είναι η Σοφία της κατανόησης του Μεγάλου Αινίγματος της Ύπαρξης, της ταυτότητας Είναι και Φαίνεσθαι. Ο βαθύτερος λόγος της μανιώδους επιμονής του Πλάτωνα στην αναγωγή της Σοφιστικής προς το Μη-Ον έγκειται στη δική του ισχυρή και χασματώδη διάκριση Είναι και Φαίνεσθαι. Σε αυτό το σημείο εστίασε και ο Αριστοτέλης με τη σειρά του τη διαφοροποίηση και αντίθεσή του προς τον Πλάτωνα: επί του μη χωριστού κατ' αλήθειαν και πραγματικότητα της «Ιδέας» (της ουσίας) από το αισθητό, του νοούμενου από το φαινόμενο ον.

Ταυτιζομένου Είναι και Φαίνεσθαι, η Σοφία καθίσταται και αυτή Τέχνη της Αλήθειας. Ο Λόγος γίνεται δημιουργικός, επαναλαμβάνοντας την κοσμογονική διαδικασία, εν ταυτώ και θεογονική. Σε προηγούμενη μελέτη μου προσδιόρισα ότι η καθ' Ελληνισμό ανάλυση «περατούται» και τελειούται όταν η επιστήμη του όντος, η γνώση της πραγματικότητας, η Σοφία του Είναι, φθάνει σε τέτοιο σημείο ταύτισης νοούντος και νοητού ώστε να μπορεί να μετασχηματιστεί

σε δημιουργική Τέχνη. Οι τέχνες πρωτοστάτησαν στην οδό αυτή της Ελληνικής Αλήθειας και τελεσιογονίας. Ακολούθησε η φιλοσοφία που με τον Αναξαγόρα και τους Σοφιστές έδειξε τη μετατροπή της θεωρητικής θεμελίωσης της ταυτοδυναμίας Είναι και Φαίνεσθαι (Ίωνες – Πυθαγόρας – Ηράκλειτος – Παρμενίδης) σε φρονηματική γνώμη, σε έντεχνο σοφία. Το Σωκρατικό ερώτημα του Πλάτωνα αν η αρετή (η ικανότητα) είναι επιστήμη, πάλι αντιστρέφει την τάξη του όντος: το πρόβλημα είχε τεθεί και λυθεί, ότι η επιστήμη (γνώση του όντος) είναι (και) αρετή (ικανότητα ποιείν και πράττειν ευ και ωφελίμως). Σοφία και φρόνηση συμπίπτουν όπως στην αρχαϊκή συνείδηση και πρακτική. Σοφός ποιητής είναι ο καλός ποιητής. Μόνο που τον 5^ο αιώνα η ανάλυση είναι διαρθρωτικότερη. Ο Λόγος της Σοφιστικής είναι Λόγος Δημιουργικής Αληθείας.

Ο Λόγος της Ρητορικής είναι πεζό ποίημα. Είναι έντεχνος λόγος κάλλους, μόνο που συνίσταται με λελυμένο το κοινό μέτρο το οποίο ιδιοποιεί τον ποιητικό λόγο. Ο Ρητορικός λόγος είναι κεκαλλωπισμένος και καλός, διότι το κάλλος είναι η ουσία του όντος. Δεν υπάρχει για τον Ελληνισμό αλήθεια χωρίς ομορφιά. Το αληθές είναι όμορφο και το όμορφο είναι αληθές. Το άσχημο είναι ψευδές, απηχεί όντως το μη-ον. Οι Σοφιστικοί Ρήτορες, οι ουσιοπλόκοι καλλιπείς, δεν θα καταλάβαιναν καθόλου επ' αυτού τον Πλάτωνα. Λόγος, τεχνήεις καλός, επιφανής και της εναρμόνιας επι-φάνειας, να είναι επίπλαστος, να σχετίζεται ασχέτως με το μη-ον; Αδύνατον! Ο Ισοκράτης που συνέχισε τη Σοφιστική-Ρητορική παράδοση του 5^{ου} αιώνα στον 4^ο και συμπαρεξέτεινε ανταγωνιστικά τη Σχολή του προς την Ακαδημία, αντιτιθέμενος σφόδρα και ριζικά προς αυτήν, κατάλαβε και διετύπωσε το θέμα με προκλητική (για τον μεσαίωνα μεταξύ κλασσικής ακμής και αρχομένης Ελληνιστικής Εποχής) οξύτητα:

σοφούς νόμιζε μη τούς ακριβῶς περί μικρῶν ἐρίζοντας ἀλλὰ τούς εὖ περί τῶν μεγάλων λέγοντας.

Ισοκράτης, *Πρὸς Νικοκλέα*, 22d

Ο λόγος της Ρητορικής του 5ου αιώνα π.Χ. συντίθεται κατά τις αρχές της αρμονίας που διέπουν την καλλιτεχνική δημιουργία στην αρχιτεκτονική, γλυπτική, ζωγραφική, μουσική, και, βεβαίως, ποίηση. Η μορφή του κάλλους είναι η αυτή. Οι δομές συγκροτούνται με συστήματα αναλογιών και συμμετρίας, όπως η ανάλυση της Μορφής στις συστατικές της αρμονίες έχει διεξοδευτεί και συντελεστεί. Σε προηγούμενη μελέτη μου έχω παραγάγει την χρυσή σειρά από το Είναι στην Τέχνη. Επιγραμματικά, η πρόοδος της ολοκληρωτικής συνάρτησης βαίνει από το Είναι στο Ον, στην Ουσία, στην Μορφή ως Επι-φάνεια, στο Πέρασ της επιφάνειας, στην Αρμονία συμμετρίας και αναλογιών, τελικά στην Τέχνη που γινώσκουσα επαναλαμβάνει την Δημιουργία του Κόσμου των Φαινομένων κατά τον έμμετρο διαμελισμό του Είναι.

[Για παράδειγμα εφαρμοσμένης Μορφολογίας Ρητορικού Λόγου, δείτε Apostolos L. Pierris, *Value and Knowledge, The Philosophy of Economy in Classical Antiquity*, Ch. 5, n. 23, pp. 357 – 67. Η ανάλυση αναφέρεται σε κείμενο του Γοργία, επικήδειο λόγο του σε πεσόντες Αθηναίους πολεμιστές, 82B6DK].

Το κάλλος έλκει ως τέλος τελειότητας. Η έλξη αυτή είναι ο αναγωγός Έρως της κίνησης προς τέλος, του γίνεσθαι εις ουσίαν. Η θεμελιώδης υπαρξιακή δύναμη του όντος είναι η ενδόμυχη επείγουσα ροπή προς την τελειότητα της ουσίας του. Το ον εφίεται του Τι ην είναι του, αυθόρμητα ωθείται και ελαύνεται προς την πλήρη πραγμάτωση της πεπρωμένης του τελειότητας. Το τέλος της τελειότητας είναι η φυσική όρεξη και έφεση, ακόμη περισσότερο είναι η φυσική κατάσταση της ύπαρξης, και γι αυτό είναι και η κυρίαρχη ροπή της.

Η ακαταμάχητη έλξη που ασκεί το κάλλος μορφής του Ρητορικού Λόγου συνιστά την Πειθώ. Πειθώ είναι ο συνεπαρμός από

την ομορφιά του λόγου. Ρητορική είναι ακριβώς η τέχνη της πειθούς, όπως Σοφιστική είναι η τέχνη της αλήθειας. Οι δύο τέχνες συμπίπτουν στην ουσία τους. Γιατί στον τέλειο λόγο το «περιεχόμενο» ανάγεται στην μορφή. Το φαινόμενο φανερώνει και δεν κρύβει το νοούμενο. Στην θεία επι-φάνεια του Είναι ορχούνται και μέλπουν εναρμόνια οι Μούσες και της Σοφιστικής και της Ρητορικής. Όταν τονίζεται η φανέρωση του όντος ως όντος (του όντος ἢ όντος κατ' Αριστοτέλη) συλλαμβάνεται η ίδια τέχνη του φαινομένου ως Σοφιστική. Όταν ο εστιασμός γίνεται στην φανέρωση του όντος ως κάλλους, στην τελειότητα του όντος, στο ον ω τέλος, η τέχνη του φαινομένου εκδηλώνεται ως Ρητορική.

Αντιστοίχως, ο συναγερμός από την αλήθεια συνιστά την Πίστη. Ο συναγερμός από το κάλλος του λόγου την Πειθώ. Αλλά η αλήθεια του νοούμενου και το κάλλος του φαινομένου συμπίπτουν. Η φανέρωση της υπαρξιακής κρυφιότητας αποκαλύπτει το ον που στην ουσία του είναι κάλλος. Οι διαχωρισμοί μας εδώ είναι απλώς θέμα εμφάσεως μεταξύ των δύο πόλων της επινοουμένης διάκρισης του φαινομένου σε αυτό που είναι καθ' εαυτό και σε αυτό που εν είναι, που έχει καλώς εν εαυτώ. Η φαινομενολογική βάση της διάκρισης αυτής είναι ότι τα όντα τελειούνται, πραγματώνουν το τι ην είναι της ιδέας του, κατά διάφορους βαθμούς και ειδικότερα τέλη.

Στον αιώνα του ώριμου αρχαϊσμού, τον 6^ο, εμφανίζεται η συζυγία του Σοφού και του Τυράννου, του αρίστου της σοφίας και της φρόνησης, εις αντικατάσταση του ευ-γενούς, του αρίστου των γενών. Στον υψηλό κλασικισμό του 5^{ου} αιώνα ο Σοφός γίνεται Σοφιστής και ο Τύραννος Ρήτωρ-Πολιτικός. Ο Σοφιστής δημιουργεί αλήθεια («τον ήττω λόγο κρείττω ποιεί») και ο Ρήτωρ πειθώ. Και οι δύο δημιουργίες είναι αποκαλύψεις, αφού τίποτε δεν μπορεί να γίνει που δεν είναι. Δημιουργώ θα πει φανερώνω, όπως το απόλυτο Είναι δημιουργεί τον

Κόσμο φαινόμενο ως Κόσμος, αποκαλυπτόμενο ως φαινόμενο της κρυφιάότητάς του. Φθάσαμε επί τέλους στην θαυματουργή εποχή της πλήρους φανέρωσης του Είναι. Όλα βγήκαν στην επιφάνεια του Είναι, χορεύουν και τραγουδάνε στην απόλυτη επιφανειακότητα της ύπαρξης. Αυτός είναι ο ύψιστος κλασικισμός του Ελληνισμού. Ο Απόλλων εξ Αιώνος θριαμβεύει στον Χρόνο.

VII

NULLUM ABSOLUTIUS:

Η ΤΕΛΕΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΣΤΟΝ ΠΟΛΥΚΛΕΙΤΟ

Το απόλυτο Είναι φαίνεται απολύτως. Κατά τη φανέρωση του Είναι στον Κόσμο των φαινομένων δεν μένει τίποτε κρυφό. Το κρύφιο φανερώνεται. Η Δημιουργία είναι ο Δημιουργός. Ο Κόσμος ο Θεός. Το Απόλυτο Είναι είναι η Κρυφιότητα του Κοσμικού Φαινομένου. Το Φαίνεσθαι είναι το φανόν του Είναι.

Το κοσμικό φαινόμενο είναι η επι-φάνεια του απόλυτου Είναι. Στην επιφάνεια δεν υπάρχει βάθος. Το βάθος (το σκότος της κρυφιότητας) φαίνεται στην επιφάνεια (το φως της φανέρωσης). Το βάρος και το νόημα του όντος γίνεται φανερό στο πέρας του όντος, στη διάφανη επιφάνεια, στα αδαμάντινα όρια που ορίζουν την ουσία της ύπαρξης.

[Για την φημισμένη βουν του Μύρωνος το επίγραμμα του Εύηνου αποδίδει την μεταφυσική της επι-φάνειας παραστατικά:

Ἦ τὸ δέρας χάλκειον ὄλον βοῖ τᾶδ' ἐπίκειται

ἔκτοθεν, ἢ ψυχὴν ἔνδον ὁ χαλκὸς ἔχει.

Ανθολογία Παλατινή, IX, 717 = Euenus VIII Gow and Page, *The Garland of Philip*, p.259 = No 553 Overbeck.

Ἡ σε αυτό το βόδι περικόκειται εξ ολοκλήρου χάλκινο δέρμα
 απ' έξω, ή ο χαλκός έχει μέσα του ψυχή.

Η ψυχή, η ζωή και τα ένδον της βοός φαίνονται όλα στο χάλκινο
 άγαλμα].

Στην κρυστάλλινη επιφάνεια το «περιεχόμενο» γίνεται καθαρή
 Μορφή και η Μορφή ως όρος, ως πέρασ ορίζον, ως όρος ουσίας, δεν
 συνίσταται σε στοιχεία (σε «ύλη» και περιεχόμενο) αλλά σε σχέσεις
 στοιχείων, σε αναλογίες.

Έχω αναλύσει σε προηγούμενα Κείμενα Εργασίας τη μεταφυσική
 πρόβαση από το απόλυτο Είναι προς την ανάλυση της Μορφής σε
 αναλογίες.

Οι αναλογίες οι οποίες συνιστούν μια ισχυρή ενότητα που δένει το
 ον στην ύπαρξη (που το αίρει υπέρ του μηδενός ως φαινόμενο του Είναι)
 ευρίσκονται σε ορισμένη συνάρτηση μεταξύ τους. Η αρμονία της
 συνάρτησης των αναλογιών δένει το ον στην ύπαρξη.

Ο αρμονικός συσχετισμός αναλογιών συνίσταται στη *συμμετρία*,
 στην ύπαρξη κοινού μέτρου μεταξύ όλων των μεγεθών που συνθέτουν
 την οντότητα σε μια ενότητα. Τα μέλη της δομής (τα μέρη στα οποία η
 δομή διαρθρώνεται, τα μέρη που ορίζονται από το μέγεθος μεταξύ δυο
 αρθρώσεων της δομής) είναι σύμμετρα όταν έχουν κοινό μέτρο, την αυτή
 μονάδα μετρήσεως.

Στην επιφάνεια οι δομές είναι επίπεδα σχήματα και τα μέλη
 γραμμικά στοιχεία.

Κοινό μέτρο θα πει τέτοια μονάδα που όλα τα μέλη του δομικού
 όλου κατά την διάρθρωσή του να είναι ακέραια πολλαπλάσιά της.

Αυτό κάνει την κανονική συμμετρία.

Δυναμική συμμετρία είναι όταν τα τετράγωνα των μελών είναι
 ακέραια πολλαπλάσια του τετραγώνου της μονάδας.

Η συμμετρία ενός δομικού όλου περιλαμβάνει και τις δυο έννοιες της συμμετρίας. Η επέκταση γίνεται για να συμπεριληφθεί στην κοσμική αρμονία η ύπαρξη των άρρητων μεγεθών χωρίς ούτε δογματικό εκμηδενισμό της αρρητότητάς των ούτε γενική αλογία στην αντιμετώπισή των.

Η συμμετρία ορίζει τη μορφή. Μια ορισμένη συμμετρία, μια ορισμένη αρμονία αναλογιών (ορισμένοι συσχετισμοί μελών προς κοινό μέτρο) ορίζει ορισμένη μορφή, φερ' ειπείν τη μορφή του ανθρώπινου σώματος ή ορισμένου σωματότυπου.

Τη θεμελιώδη ιδέα διατύπωσε ο Χρύσιππος και ήταν γενικής αποδοχής.

...ή δέ ἐν τοῖς μέλεσι συμμετρία ἢ ἀσυμμετρία κάλλος ἢ αἴσχος
[sc. ἐστὶ λέγει Χρύσιππος].

Γαληνός, *Περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην καὶ Πλάτωνα δογμάτων*, V, pp. 416.15-417.1 I. Mueller

...τὸ δὲ κάλλος... ἐν τῇ τῶν μορίων συμμετρία συνίστασθαι νομίζει
[sc. Χρύσιππος], *δακτύλου πρὸς δάκτυλον δηλονότι καὶ συμπάντων αὐτῶν πρὸς τε μετακάρπιον καὶ καρπὸν καὶ τούτων πρὸς πῆχυν καὶ πήχεως πρὸς βραχίονα καὶ πάντων πρὸς πάντα, καθάπερ ἐν τῷ Πολυκλείτου Κανόνι γεγραπται. πάσας γὰρ ἐκδιδάξας ἡμᾶς ἐν ἐκείνῳ τῷ συγγράμματι τὰς συμμετρίας τοῦ σώματος ὁ Πολύκλειτος ἔργῳ τὸν λόγον ἐβεβαίωσε δημιουργήσας ἀνδριάντα κατὰ τὰ τοῦ λόγου προστάγματα καὶ καλέσας δὴ καὶ αὐτὸν τὸν ἀνδριάντα, καθάπερ καὶ τὸ σύγγραμμα, Κανόνα. τὸ μὲν δὴ κάλλος τοῦ σώματος ἐν τῇ τῶν μορίων συμμετρία κατὰ πάντας ἰατροὺς τε καὶ φιλοσόφους ἐστίν...*

Γαληνός, *op.cit.*, V, p. 426.2-13 Müller

[Cf. Chrysippus Fr. 442 v. Arnim SVF. Polykleitos 40A3 DK = Fr. 959 Overbeck].

Ο Πολύκλειτος ανέλυσε θεωρητικά (σε σύγγραμμά του αποκληθέν «Κανών» και αυτό) το κάλλος του ανθρώπινου σώματος σε πλήρες σύστημα αναλογιών συνιστών αρμονία συμμετριών. Δημιούργησε και άγαλμα (όνομα και πράγμα) ονομασθέν «Κανών». Ο Δορυφόρος – Κανών αποτέλεσε το φυσικό αρχέτυπο του σωματικού κάλλους, ώστε οι καλλιτέχνες να ακολουθούν αυτό ως Νόμο της κοσμικής ύπαρξης. Μόνος ο Πολύκλειτος έφτιαξε την ίδια την Τέχνη δημιουργώντας το τέλειο έργο τέχνης.

Polyclitus Singonius, Hageladae discipulus, Diadumenum fecit molliter iuvenem centum talentis nobilitatum; idem et Doryphorum viriliter puerum, [fecit et] quem Canona artifices vocant linianenta artis ex eo petentes veluti a lege quadam, solusque hominum artem ipsam fecisse artis opere iudicatur.

Plinius, *Naturalis Historia*, 34, §55

[Ο Πολύκλειτος ήταν Αργεῖος, όπως πολλές πηγές βεβαιώνουν. Cf. Πλάτων, *Πρωταγόρας* 311C; Πausanίας III, 18, 8; VI, 6, 2; και σωζόμενη επιγραφή στην Ολυμπία, No. 162, *Inscriptiones Olympiae*. Το πιθανότερο είναι ότι αργότερα, όταν μετατοπίστηκε το κέντρο βάρους της Πελοποννησιακής γλυπτικής από το Άργος στη Σικυώνα κατά τον 4ο ιδίως αιώνα, θεωρήθηκε ο Πολύκλειτος ότι ανήκει στους αρχηγέτες της Σικυωνικής Σχολής, δεδομένης και της συνέχισης της παραδόσεώς του από τον μεγάλο Σικυώνιο Λύσιππο].

Ο Κανών του Πολυκλείτου είναι ο Δορυφόρος του. Τον Δορυφόρο ο Κικέρων συντάσσει με τον Δία του Φειδία στην Ολυμπία ως κορυφώσεις της γλυπτικής τέχνης (*Orator* II §5). Και παραδίδεται ότι ο Λύσιππος είχε αυτό το άγαλμα ως κανόνα και αρχέτυπο της δικής του τέχνης (Cicero, *Brutus*, LXXXVI, §296). Η ειρωνεία για την οποία ομιλεί χαριτολογώντας ο Cicero στο χωρίο αυτό αναφέρεται όχι στην προφανή, καθοριστική σχέση του Λύσιππου προς τον Πολύκλειτο, αλλά στη μονομανία του Brutus προς

την “suasio legis serviliae” του Crassus, ως ρητορικό, ή μάλλον πολιτικό αρχέτυπο, που παρομοιάζεται προς τη προαναφερθείσα γλυπτική σχέση. Contra, φαιδρώς και απειθώς J. M. Hurwit, “The Doryphoros: Looking Backward”, στο W.G. Moon (ed.), *Polykleitos, the Doryphoros and Tradition*, p. 3. Για μια εξουθενωτική λεπτομερειολογική συσκότιση του προφανούς v. A. Stewart, “Notes on the Reception of the Polykleitan Style: Diomedes to Alexander”, στο W. G. Moon, *op.cit.* pp. 257 – 8.

[Το προτεθέν κείμενο του Plinius φαίνεται να χωρίζει τον Κανόνα από τον Δορυφόρο, ως εάν επρόκειτο για διαφορετικά έργα. Αλλά η αθέτηση του [et] ή καλύτερα του ζεύγματος [fecit et] διορθώνει την εσφαλμένη εντύπωση. Παρεισέφρυσε η προσθήκη από αντιγραφέα παρασυρόμενο από τα προηγούμενα και επόμενα πρόμοια: ...*fecit... idem et... Fecit et destringentem etc.*].

Ο Vitruvius, ομιλών για τη δομή των κτιρίων, καθορίζει ότι συνίσταται στη συμμετρία, την οποία εξηγεί γενικά, και μετά παραδειγματίζει με τη συμμετρία του ανθρωπίνου σώματος.

aedium compositio constat ex symmetria, cuius rationem diligentissime architecti teneri debent. ea autem paritur a proportione, quae graece αναλογία dicitur. proportio est ratae partis membrorum in omni opere totiusque commodulatio, ex qua ratio efficitur symmetriarum. namque non potest aedis ulla sine symmetria atque proportione rationem habere compositionis, nisi uti [ad] hominis bene figurati membrorum habuerit exactam rationem. (Vitruvius, *de architectura*, III, 1, 1).

[«Η σύνθεση των κτιρίων συνίσταται από τη συμμετρία, της οποίας τον λόγο και ουσία οι αρχιτέκτονες οφείλουν να κατέχουν επιμελέστατα. Αυτή [η συμμετρία] παράγεται από την proportio, η οποία ελληνικά καλείται «αναλογία». Αναλογία είναι η συμμετρηση [commodulatio] των μελών και όλου του έργου [του πράγματος] προς ένα ορισμένο μέλος [ο modulus], από την οποία προκύπτει ο λόγος κατ' αρχήν των συμμετριών.

Γιατί χωρίς συμμετρία και αναλογία δεν είναι δυνατόν για κανένα κτίσμα να έχει λόγο και νόημα σύνθεσης, παρά μόνον εάν έχει ακριβή λόγο σαν τον ακριβή λόγο των μελών ενός καλοφτιαγμένου ανθρωπίνου σώματος»].

Ο λόγος του όντος γίνεται στον κόσμο λόγος των μεγεθών. Γιατί ουσία είναι μορφή, και μορφή σημαίνει δομή υπό την αρχή της συμμετρίας, δεμένη από ορισμένες αναλογίες σε ενότητα οντότητας.

Ο Vitruvius παρέχει παράδειγμα των ιδεωδών αναλογιών του ανθρωπίνου σώματος. Οι αναλογίες που σημειώνει ίσως σε ορισμένα σημεία τους να ανήκουν σε μια επεξεργασία κατά την Ελληνιστική περίοδο των αναλογιών του οντολογικού κανόνα του κάλλους μορφής. Ακριβώς όπως τα συστήματα αναλογιών και οι αρχές συμμετρίας που δίνει αξιωματικά ο Vitruvius στην περίπτωση των αρχιτεκτονικών ρυθμών αποτελούν δική του σύγκραση θεωρητικών διαρθρώσεων επί του θέματος και εφαρμοσμένων πρακτικών της Αλεξανδρινής Εποχής. Επειδή πάντως η αρχή των ποικίλων αυτών διευθετήσεων και τροποποιήσεων περί τα σχετικά αρχέτυπα ανάγεται στον θεωρητικό και πρακτικό Κανόνα του Πολύκλειτου, στο βιβλίο («Κανών») και στο έργο του («Δορυφόρος»), - είναι χρήσιμο σημείο αναφοράς τα επισημαιούμενα επί του προκειμένου υπ' αυτού. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι όμως το γεγονός ότι η βασική αναλογία ποδός προς συνολικό ύψος είναι στον Vitruvius οία η αυστηρά, τετράγωνη, Πελοποννησιακή, Δωρική σχέση 1:6.

corpus enim hominis ita natura composuit, uti os capitis a mento ad frontem summam et radices imas capilli esset decimae partis, item manus pansa ab articulo ad extremum medium digitum tantundem, caput a mento ad summum verticem octavae, cum cervicibus imis ab summo pectore ad imas radices capillorum sextae, <a medio pectore> ad summum verticem quartae. ipsius autem oris altitudinis tertia est pars ab imo mento ad imas nares, nasum ab imis naribus ad finem medium superciliarum tantundem, ab ea fine

ad imas radices capilli frons efficitur item tertiae partis. pes vero altitudinis corporis sextae, cubitum quartae, pectus item quartae. reliqua quoque membra suas habent commensus proportiones, quibus etiam antiqui pictores et statuarii nobiles usi magnas et infinitas laudes sunt adsecuti. similier vero sacrarum aedium membra ad universam totius magnitudinis summam ex partibus convenientissimum debent habere commensus responsum. item corporis centrum medium naturaliter est umbilicus. namque si homo conlocatus fuerit supinus manibus et pedibus pansiis circinique conlocatum centrum in umbilico eius, circumagendo rotundationem utrarumque manuum et pedum digiti linea tangentur. non minus quemadmodum schema rotundationis in corpora efficitur, item quadrata designatio in eo invenietur. nam si pedibus imis ad summum caput mensum erit eaque mensura relata fuerit ad manus pansas, invenietur eadem latitudo uti altitudo, quemadmodum areae, quae ad normam sunt quadratae. ergo si ita natura composuit corpus hominis, uti proportionibus membra ad summam figurationem eius respondeant, cum causa constituisse videntur antiqui, ut etiam in operum perfectionibus singulorum membrorum ad universam figurae speciem habeant commensus exactionem. igitur cum in omnibus operibus ordines traderent, maxime in aedibus deorum, <quod eorum> operum et laudes et culpaе aeternae solent permanere.

Vitruvius, *op.cit.*, III, 1, 2-4

Από το σύστημα συμμετριών του ιδεώδους ανθρωπίνου σώματος που αναφέρει ο Vitruvius προκύπτει μια διάρθρωση στην οποία ισχυρό ρόλο παίζει το εύρος του στήθους (από μασχάλης εις μασχάλη) και το ύψος από του μέσου στήθους (ενδιαμέσον της γραμμής των θηλών και του άκρου στήθους κατά την κλείδα) εις άκρην κορυφήν κεφαλής. Και οι δυο αποστάσεις ισούνται προς το $\frac{1}{4}$ του όλου ύψους. Λαμβάνοντας ως μονάδα το μήκος του πέλματος (τον πόδα), το ύψος είναι 6 οι δε δυο προαναφερθείσες διαστάσεις $1\frac{1}{2}$. Το ίδιο είναι και ο βραχίων, $1\frac{1}{2}$. Από τα

υπόλοιπα διαρθρωτικά σημεία (άρθρα μορφής) του ανθρωπίνου σώματος (ομφαλός, γεννητικά όργανα (ήβη, pubes), γόνυ) μόνον ο ομφαλός αναφέρεται από τον Vitruvius ως κέντρο του σώματος: συνιστά το κέντρο κύκλου με περιφέρεια που διέρχεται δια των 4 άκρων σημείων εκτεταμένων χειρών και ποδών, όταν το σώμα ευρίσκεται σε ύπτια στάση. Επίσης όταν είναι εκτεταμένα τα χέρια κάθετα προς τον όρθιο άξονα του σώματος, το ύψος ισούται προς τη μέγιστη έκταση των χειρών.

Οι αναλογίες που δίνει ο Vitruvius αφορούν σε ένα μέρος της γενικής συμμετρίας του ιδεώδους σώματος. Είναι πιο λεπτομερής στη δομή του προσώπου και τις αναλογίες των κυρίων μερών της. Από το άνω μέρος του μετώπου όπου εκφύονται οι τρίχες μέχρι το πηγούνι η απόσταση ισούται προς $1/10$ του συνολικού ύψους και τριχοτομείται από τη γραμμή των οφθαλμών και το κάτω ρινικό άκρο. Το διάστημα από το πηγούνι μέχρι την άκρα κορυφή της κεφαλής είναι $1/8$ του ύψους. Δηλαδή το ύψος της κεφαλής είναι τα $6/8 = 3/4$ του modulus, του ποδός. $1/10$ του ύψους είναι και το μήκος της παλάμης, από καρπού εις άκρον μέσον δάκτυλον. Τέλος ίση προς τον modulus (πόδα) είναι η απόσταση από το άνω μέρος του στήθους (στο ύψος των μασχαλών) προς το άνω μέρος του μετώπου (ρίζωση τριχών), $1/6$ του συνολικού ύψους.

Η αναλογία ποδός προς ύψος $1:6$ ανάγει εις Δωρικό «τετράγωνο» σωματότυπο, εξαιρετικά ανεπτυγμένο μυικά, πυκνόσαρκο και στιβαρό. Στο ίδιο ιδιαίτερα γυμνασμένο σωματικό αρχέτυπο οδηγεί και το εύρος του στήθους, ηυξημένο στο $1/4$ του συνολικού ύψους. Πρόκειται για μια χαρακτηριστικά ευρύτερη κατασκευή. Αυτό προκύπτει από σκληρή γυμνασία μιας σκελετικής δομής με ευρύτατους ώμους. Τέτοια δομή εκθειάζεται στο ευαγγέλιο της Απολλώνειας θρησκείας, τον Ομηρικό Ύμνο στον Απόλλωνα. Ο νέος θεός επι-φαίνεται στους Κρήτες τους οποίους έχει κατευθύνει στους Δελφούς ως έφηβος πρώτης ήβης, με ανδρότητα σφριγηλή και κρατερή, μακριά μαλλιά και ευρείς ώμους:

ἀνέρι εἰδόμενος αἰζηῶ τε κρατερῶ τε
 πρωθήβη, χαίτης εἰλυμένος εὐρέας ὤμους.

Ομηρικός Ὑμνος εἰς Απόλλωνα, νν. 449-50

[Ἐτσι αναπαρίσταται και ο συζηγῆς του Απόλλωνα Διόνυσος στη Δωρική Ομηρική κοσμοθεωρία:

Ἀμφὶ Διώνυσον Σεμέλης ἐρικυδέος υἱὸν
 μνήσομαι, ὡς ἐφάνη παρὰ θῖν' ἄλῶς ἀτρυγέτοιο
 ἀκτῆ ἐπὶ προβλήτι νεηνίῃ ἀνδρὶ ἑοικῶς
 πρωθήβη· καλαὶ δὲ περισσεῖοντο ἔθειραι
 κυάνεαι, φᾶρος δὲ περὶ στιβαροῖς ἔχεν ὤμοις
 πορφύρεον.

Ομηρικός Ὑμνος εἰς Διόνυσον, νν. 1-6]

Ο αρχέτυπος Κανών του Πολύκλειτου ενχαλκώνει και ενμαρμαρώνει τον Απόλλωνα του Ολυμπίου Ελληνισμού ακριβώς όπως ο Ζευς τον Φειδία υλοποιούσε τον Ολύμπιο Βασιλέα και Πατέρα θεών και ανθρώπων. Ο Κικέρων είχε περισσότερο από καθαρή αισθητική άποψη δίκιο συμπαραθέτοντας τον ένα με τον άλλο ως ακρότητες τέχνης (v. *supra*). Ο συνδυασμός ειδικότερα των χαρακτηριστικών του νεαρού σε πρώτη ήβη και του στιβαρού ανδρός στην Απολλώνεια επιφάνεια του Ομηρικού Ὑμνου, είναι ακριβώς η περιγραφή του Plinius, “viriliter puerum” (ἀνδρωδῶς παῖδα), για τον Δορυφόρο του Πολυκλείτου. Και αυτό επίσης είναι που φαίνεται στα αντίγραφα του Δορυφόρου που έχουν διασωθεί, ιδίως στον Δορυφόρο της Minneapolis (Minneapolis Institute of Arts, inv. 86.6): ένας ανδρώδης πρωθήβης. Cf. H. Meyer, “A Roman Masterpiece: The Minneapolis Doryphoros”, στο W.G. Moon, *op.cit.*, pp. 65-115, με καλές εικόνες. Η παιδότητα είναι εμφανέστατη στο πρόσωπο. Δεύτερος σε αντιγραφική ποιότητα είναι ο Κορμός Pourtalès (Berlin, Staatliche Museen, SK 1789). Ακολουθεί ο κορμός Mattei (Palazzo Mattei di Giove). Τέλος ο Δορυφόρος της Πομπηίας (Napoli, Museo Nazionale, 6011).

Μια εξαιρετική ενεπίγραφη μπρούτζινη κεφαλή του πρωθήβη Δορυφόρου, καμωμένη από τον Απολλώνιο τον Αθηναίο, είναι ενδεικτική του λεγομένου (Napoli, Museo Nazionale, 4885). Cf. H. Meyer, *op.cit.*, Εικόνες 6. 23-27).

Ο Δορυφόρος συνεδύαζε κάλλος αρμονίας, ρωμαλέα ανάπτυξη και στιβαρή διάπλαση. Ήταν κατάλληλος και για παλαίστρα γυμναστικών αγώνων και για μάχες πολέμου. *doryphoron illum aptum vel militiae vel palaestrae* (Quintilianus, *Institutiones Oratoricae*, V, 12, 21 = No 955 Overbeck).

* * *

Η μορφή συνίσταται σε μια ορισμένη συμμετρία. Το ον ίσταται στην ουσία του εν ισχυρά ενότητι όταν συνταιριάζεται (εναρμονίζεται) κατά ένα σύστημα αναλογιών με ενιαία αρχή συμμετρίας, κοινό μέτρο, *modulus*. Το όλον διαρθρώνεται σε μέλη δια των αρθρώσεων. Οι σχέσεις μεγεθών των μελών προς άλλα και εκάστου προς το όλον συνιστά σύστημα αναλογιών με δεσπόζουσα συμμετρία βασισμένη σε κοινό *modulus*. Δεδομένου του κοινού μέτρου (γραμμαμικά ή δυναμικά, απευθείας ή στα τετράγωνα, v. *supra*), τα μέλη είναι αριθμοί, οι αριθμητές των κλασμάτων που αποτελούν τους λόγους αναλογίας των μελών προς το μέλος-*modulus*. Όσο πιο σύνθετη είναι η διάρθρωση του όλου, τόσο πιο πολλοί τέτοιοι «αριθμοί» εναρμονίζονται από τη δεσπόζουσα συμμετρία.

Έχω αναπτύξει τη θεωρία ότι η ενότητα του όλου, η ευστάθεια της ισορροπίας της οντότητας που η ενότητα αποτελεί, η αντοχή της ύπαρξής του όλου στη θεμελιώδη τονικότητα της ταυτότητάς του, δεν μειώνεται αναγκαία από την αυξανόμενη συνθετότητα των δομών του, διότι τη συνοχή δεν αποτελεί η απλότητα των δομών, αλλά η συναρμογή, η

αρμονία της σύνθεσης. Η αρχή της συμμετρίας παρέχει αυτήν ακριβώς την απαιτούμενη αρμονία ολοκλήρωσης των μελών σε ενιαίο όλο. Η φύση οδεύει από στοιχεία και απλές συγκροτήσεις τους σε όλο και πιο περίπλοκες συνθέσεις, και το ίδιο κάνει και η τέχνη στην ιστορική διαδρομή της ή στην καθέκαστον αποτέλεση του έργου της. Το πολύπλοκο είναι χαρακτηριστικό εντεινόμενης οργανικότητας της συνθετότητας, όπως το απλούστερο της μηχανικότητάς της. Η μεγαλύτερη συνθετότητα στην τέχνη προσεγγίζει τη φύση περισσότερο, όπου απαντάται η μέγιστη πολυπλοκότητα εν ουσιώδει συσχετισμώ προς ισχυρότατη ενότητα. Κάλλος ανθρώπινο είναι η τελειότητα μιας συναρμογής πολυσύνθετης οργανικότητας, μια πολυσύνθετη αρμονία, επομένως μια συμμετρία πολλών «αριθμών». Αυτό είναι το νόημα της Πυθαγόρειας ρήσης του Πολύκλειτου:

τὸ εὖ παρὰ μικρὸν διὰ πολλῶν ἀριθμῶν γίνεται.

(40B2 DK)

Η αλήθεια της φύσης συνίσταται δια πολλών αριθμών. Λιγότεροι αριθμοί προσδίδουν μια ορισμένη αισθητική ακαμψία και σκληρότητα, ένα σφίξιμο στο τεχνούργημα. Ο Κικέρων περιγράφει την πρόοδο της γλυπτικής προς τη μέγιστη και άριστη φυσικότητα (την οποία πρόοδο παραλληλίζει προς αντίστοιχες προβάσεις της ζωγραφικής και της ρητορικής) δια της διαδοχής τεσσάρων μεγάλων καλλιτεχνών, των Κανάχου, Καλάμιδος, Μύρωνος, Πολυκλείτου:

quis enim... non intelligit, Canachi signa rigidiora esse, quam ut imitentur veritatem? Calamidis dura illa quidem, sed tamen molliora, quam Canachi: nondum Myronis satis ad veritatem adducta; iam tamen quae non dubites pulchra dicere: pulchriora etiam Polycleti et iam plane perfecta, ut mihi quidem videri solent.

Cicero, *Brutus*, XVIII, §70

Συγκρίνοντας τους δυο τελευταίους της σειράς, ο Plinius αντιπαραβάλλει «πολυαριθμία» και συμμετρία.

Primus hic [sc. Myron] multiplicasse veritatem videtur, numerosior in arte quam Polyclitus, qui* symmetria diligentior. et ipse tamen corporum tenus curiosus animi sensus non expressisse, capillum quoque et pubem non emendatius fecisse quam rudis antiquitas instituisset.

Plinius, *Historia Naturalis*, XXXIV §58 = No 533 Overbeck

[Χειρογραφικά παραδίδεται et in. Αλλά χρειαζόμαστε αντιπαραθήση Μύρωνος και Πολύκλειτου. Ο πρώτος εισήγαγε περισσότερους αριθμούς, συνθετότερες στάσεις, πολυπλοκότερες δομές, π.χ. ο Δισκοβόλος. Ο δεύτερος ήταν κατ' εξοχήν ο ακριβής διατάκτης συμμετριών. Διορθώνω λοιπόν το et in σε qui. Ο Lanzi και ο Böttiger έγραψαν hic προς την ίδια κατεύθυνση, όπως και ο Thiersh (is) και ο Wolff (set is in)].

Ο Μύρων άφησε τα μαλλιά της κεφαλής και το άνθος της ήβης στη στοιχειώδη αρχαϊκή επεξεργασία. Αντιθέτως ο Πολύκλειτος, του οποίου η κόμη στον Δορυφόρο είναι θαύμα ιδέσθαι. Πρωτότυπη, από τον 5^ο αιώνα, ίσως του Πολύκλειτου, χάλκινη κόμμωση εφήβου σαν του Δορυφόρου έχει βρεθεί στην Ολυμπία (Olympische Forschungen 9, Berlin 1978, no. 144, pl. 27. Cf. Br. S. Ridgway, *Paene ad exemplum: Polykleitos' Other Works*, στο W.G. Moon, *op.cit.*, p. 194, fig. 10.15). Και οι δυο πάντως δεν εξέφρασαν το ψυχικό αίσθημα και πάθος στην έκφραση του προσώπου αλλά την μορφή της τελειότητας σε κεφαλή και σώμα. Δίνεται έμφαση στην πρωτοκαθεδρία του σώματος από τον Πλίνιο.

Ο «πολλαπλασιασμός της αλήθειας» σημαίνει ηυξημένη φυσικότητα του έργου, πληρέστερη αναπαράσταση της φαινομένης τελειότητας. Ο Μύρων ήταν "*numerosior in arte*", χρησιμοποιούσε περισσότερους αριθμούς, συνθετότερες δομές στην τέχνη του, αλλά ο

Πολύκλειτος ήταν επιμελέστερος της ακριβείας στην αρχή της συμμετρίας (*symmetria diligentior*).

Η ακρίβεια (η *exactio* του Vitruvius, v. supra) της αρχής της συμμετρίας υποδηλώνεται από την άλλη σημαντική διάσταση της τελειότητας που περιλαμβάνεται στον προαναφερόμενο Πολυκλείτειο αφορισμό. Η μια ήταν το «δια πολλών αριθμών». Η ετέρα το «παρά μικρόν». Τον αφορισμό παραδίδει ο Φίλων ο Μηχανικός (IV, 1 p. 49.20 R. Schöne). Αναφέρεται στην κατασκευή πολεμικών μηχανών και θέτει το πρόβλημα γιατί η αντιγραφή μιας καλής τέτοιας μηχανής δεν έχει συχνά την ίδια αποτελεσματικότητα με το πρωτότυπο, αν και έχει καταβληθεί κάθε προσπάθεια μηχανιστικής μίμησής της. Και προσάγει το Πολυκλείτειο δόγμα για να εξηγήσει ότι η συνθετότητα της μηχανής κάνει ώστε και μικρή παρατροπή, μικρό λάθος, να συμβεί σε ένα μέρος του όλου, το τελικό σφάλμα στο όλον και στο συνολικό αποτέλεσμα να είναι μέγιστο:

πολλοὶ γοῦν ἐνστησάμενοι κατασκευὴν ὀργάνων ἰσομεγεθῶν καὶ χρῆσάμενοι τῇ τε αὐτῇ συντάξει καὶ ξύλοις ὁμοίοις καὶ σιδήρῳ τῷ ἴσῳ οὐδὲ τὸν σταθμὸν αὐτὸν μεταβάλλοντες, τὰ μὲν μακροβολουῦντα καὶ εὐτόνα ταῖς πληγαῖς ἐποίησαν, τὰ δὲ καθυστεροῦντα τῶν εἰρημένων· καὶ ἐρωτηθέντες διὰ τί τοῦτο συνέβη, τὴν αἰτίαν οὐκ εἶχον εἰπεῖν. ὥστε τὴν ὑπὸ Πολυκλείτου τοῦ ἀνδριαντοποιοῦ ρηθεῖσαν φωνὴν οἰκείαν εἶναι τῷ μέλλοντι λέγεσθαι· τὸ γὰρ εὖ παρὰ μικρόν διὰ πολλῶν ἀριθμῶν ἔφη γίνεσθαι. τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ ἐπὶ ταύτης τῆς τέχνης συμβαίνει διὰ πολλῶν ἀριθμῶν συντελουμένων τῶν ἔργων μικρὰν ἐν τοῖς κατὰ μέρος παρέκβασιν ποιησαμένους μέγα συγκεφαλαιοῦν ἐπὶ πέρας ἀμάρτημα.

Η ισχύς της ευσταθούς ισορροπίας ἰσταται και θεμελιούται ἐπὶ ξυροῦ ακμῆς: ἐπὶ του πέρατος της επιφανείας του ὄντος ἰδρύεται η δύναμη και εξαπλούται η ἐνέργειά του. Η ἀπόλυτη ακρίβεια του πέρατος εἶναι ουσιώδης για το κάλλος της μορφῆς και την ισχύ της

ταυτότητάς του. Ο συντονισμός του όντος προς την ολοκληρία του κόσμου των φαινομένων και επομένως η ανάρτησή του εκ του απόλυτου Είναι, ο συντονισμός του προς τον κοσμικό τόνο που συνέχει τα φαινόμενα του γίγνεσθαι με την αλυσίδα της αιωνιότητας, ο οντολογικός αυτός συντονισμός είναι οξύτατος. Ελάχιστη μετατόπιση ένθεν ή ένθεν του ακριβούς ορίου συνεπάγεται δραματική αποδυνάμωση ένδοθεν ή πτώση έξωθεν του όρου της ουσίας του όντος. Αυτή η οντολογική ακρίβεια του πέρατος προβάλλεται ως αισθητική ακρίβεια της μορφής. Ελάχιστη παράλλαξη έχει τεράστιες, καταστροφικές συνέπειες. Διαλύεται το κάλλος της μορφής και εν επιτάσει βυθίζεται το ον στο μηδέν, απολλομένης κάθε ρανίδα του ευ από την ύπαρξή της. Το ευ είναι ο ίδιος ο οργανισμός του όντος εις τελειότητα. Γιατί το Είναι και το Ευ συμπίπτουν μεταφυσικά όπως συρριζούνται γλωσσολογικά.

[Cf. G. Curtius, *Principles of Greek Etymology*, (English translation Aug. Wilkins and Ed. England), No. 564, vol. I, pp. 468 – 70. Ίδια ρίζα ες: εἰμί (ἔμμι Αἰολιστί = ἔσ-μί), ἐστί, ἐσ-θλός, εὖς, εὔ. Cf. Fr. Bader, *Etudes de Composition Nominale en Mycenien, I: Les Prefixes Melioratives du Grec*].

Η τελειότητα του κάλλους, η πληρότητα της ύπαρξης, η ένταση του όντος εν οργασμώ, είναι θέμα ακρίβειας στην περάτωση της επιφάνειας του όντος. Το κάλλος της μορφής είναι θέμα ακρίβειας, όπως και ο όρος και τα όρια της ουσίας. Το «παρά μικρόν» στον αφορισμό του Πολύκλειτου εκφράζει ακριβώς την απαίτηση αυτής της ακρίβειας στην επίτευξη της τέλει γραμμωσης. Μικρές μεταβολές, όταν είσαι στο πέρας του όντος, στην ίδια τη μορφή της τελειότητας της ύπαρξης, συνεπιφέρουν τεράστιες συνέπειες. Ελαφρότατες παρεκκλίσεις συνεπάγονται τιτανικά αποτελέσματα. Η επιφάνεια έχει το κόστος της.

[“*Ἡ τύχη παρὰ μικρὸν εἰς ἐκάτερα ποιεῖ μεγάλας ροπάς*”, Πολύβιος, XV, 6, 8].

Ἡ ἀπόλυτη ακρίβεια εἶναι οὐσιώδες ιδίωμα τοῦ κάλλους. Καὶ ἡ ακρίβεια τοῦ πέρατος δὲν εἶναι μηχανιστικὴ υπόθεση. Γι’ αὐτὸ καὶ τὸ τέλειο κάλλος εἶναι ανεπανάληπτο.

Ἦδη αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ χρῆση τοῦ «εὐ» ἀπὸ τὸν Πολύκλειτο γιὰ νὰ σημάνει τὸ κάλλος τῆς μορφῆς υποδηλώνει τὸν Πυθαγορισμὸ τοῦ. Ὁ Ἀριστοτέλης ερευνᾷ γιὰ **τὸ εὖ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς** στο τέλος τοῦ τελευταίου βιβλίου τῆς Μεταφυσικῆς. Cf. Ἀριστοτέλης, *Μεταφυσικά*, N6.1092b26 sqq. = 58B27 DK. V. esp. 1093b21 sqq.: *ὡς μέντοι ποιούσι, φανερόν ὅτι τὸ εὖ ὑπάρχει καὶ τῆς συστοιχίας ταύτης ἐστὶ τῆς τοῦ καλοῦ τὸ περιττόν, τὸ εὐθύ, τὸ ἰσάκις ἴσον, αἱ δυνάμεις ἐνίων ἀριθμῶν· ἅμα γὰρ ὦραι καὶ ἀριθμὸς τοιοσδὶ καὶ τὰ ἄλλα δὴ ὅσα συνάγουσιν ἐκ τῶν μαθηματικῶν θεωρημάτων πάντα ταύτην ἔχει τὴν δύναμιν.* [Τὸ «ταύτης» ὑπάρχει στο ἓνα ἀπὸ τὰ τρία βασικά χειρόγραφα τῆς παράδοσης τοῦ κειμένου τῶν Μεταφυσικῶν, τὸν κώδικα J, ἀν καὶ ἔχει γραφεί *in rasura*. Στους ἄλλους δύο, E καὶ Ab, δὲν ὑπάρχει. Τὸ νόημα εἶναι τὸ ἴδιο, ἡ προσθήκη τοῦ κάνει σαφές τὸ νόημα: τὸ εὐ εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς συστοιχίας τοῦ καλοῦ, στὴν ὁποία ἀνήκουν τὸ περιττόν, τὸ εὐθύ κλπ.].

Οἱ δύο συστοιχίες τῶν Πυθαγορείων ἀναφέρονται στὰ *Μεταφυσικά* A5, 986a22 sqq. Ἡ μὴ συστοιχία εἶναι λοιπὸν τοῦ Εὐ, τοῦ Καλοῦ, ἡ Συστοιχία τοῦ Κάλλους. Καὶ τὰ τρία ιδιώματα ποὺ στο N ὁ Ἀριστοτέλης ρητῶς προσάπτει στὴν Συστοιχία τοῦ Εὐ (περιττόν, εὐθύ, τετράγωνον = ἰσάκις ἴσον) ἀποδίδονται ὄντως στὴν πρώτη συστοιχία τοῦ A' βιβλίου. Οἱ δυνάμεις ἐνίων ἀριθμῶν ἀντιστοιχοῦν πρὸς θεμελιώδεις πραγματικότητες οἱ ὁποῖες κατὰ τοὺς Πυθαγορείους ἀνάγονται σὲ ιδιότητες ἀριθμῶν καὶ λόγων ἀριθμῶν. Παράδειγμα τέτοιας δυνάμης ἀριθμοῦ δίδεται στο χωρίο τοῦ N οἱ Ὁρες, οἱ Εποχές, καὶ ἰδίως τὸ Ἐαρ ὡς ἡ κατ' ἐξοχὴν Ὁρα. Παρόμοιες δυνάμεις ἀριθμῶν εἶναι καὶ οἱ ἄλλες

πραγματικότητες που μνημονεύονται στον θεμελιώδη πίνακα των Συστοιχιών του Α', το άρρεν, το ηρεμούν, το φως. Επί κεφαλής της «θετικής» Συστοιχίας τίθεται εκεί το Πέρασ. Το Πέρασ συνεπώς είναι το Ευ, το Κάλλος. Ο συνδυασμός των δύο χωρίων του Αριστοτέλη από το Α' και το Ν' των Μεταφυσικών επαληθεύει την όλη μεταφυσική του Κάλλους.

Η παροιμιώδης έκφραση:

οὐκ ἐν τῷ μεγάλῳ τὸ εὖ κείμενον εἶναι, ἀλλὰ ἐν τῷ εὖ τὸ μέγα

αποδίδεται στον αυλητή Καφισία, που απήντησε έτσι όταν ένας μαθητής του επεδίδετο σε αύληση με ιδιαίτερη δύναμη. (Αθήναιος, Δειπνοσοφισταί, XIV, 629a-b). Το Ευ καθόριζε στάσεις και χειρονομίες, ορχήσεις, επιμέλεια σωμάτων, τρόπο πάλης και γυμναστικής, πολεμική τέχνη (*ibid.* 629b-c).

Η ακρίβεια είναι μεταφυσική προϋπόθεση του όντος. Απορρέει από το ότι η ουσία του όντος έγκειται στη μορφή του, η οποία καθορίζεται από το παντελές πέρας, το όριο της επι-φανείας του. Το μικρόν στο πέρας της θείας επι-φανείας είναι παμμέγιστον. Κάνει τεράστια διαφορά αν η γραμμή του όρου της ύπαρξης συρθεί λίγο, ελάχιστα, δώθε ή κείθε. Ο συντονισμός του Είναι είναι οξύτατος. Η καμπύλη της ύπαρξης είναι οξύτατη. Ένθεν κακείθεν το μηδέν, σε ένα ορισμένο δε σημείο εγείρεται εις το Είναι το ον, ή μάλλον το Είναι φαίνεται εκεί ακριβώς. Την οντολογική αυτή βαρύτητα της ακρίβειας απηχεί και η αισθητική σημασία της ακρίβειας σε γραμμές, επιφάνειες και όγκους. Η ακριβής χάραξη, όπως ο ακριβής προσδιορισμός, κάνει τη διαφορά μεταξύ κάλλους και αισχροτήτας, όπως μεταξύ όντος και μη όντος. Γιατί το Είναι φαίνεται ως Κάλλος. Την ίδια οντολογία της ακρίβειας εκφράζει και η ηθική προβολή της. Ο βίος για να ίσταται στην πραγματικότητα, χρειάζεται αξία που δημιουργείται από ισχυρή μορφή. Η ακρίβεια του βίου συνεπάγεται

έμφαση στο κατά «μικρόν» του πέραςτος που ορίζει τη μορφή του βίου. Ο Πυθαγόρειος Σέξτος εξήνεγκε τον αφορισμό:

Non est minimum in humana vita negligere minima.

(Sexti Pythagorei Enchiridion Latine versum a Rufino, §8, Vol. I p. 523
Mullach)

μέχρι καὶ τῶν ἐλαχίστων ἀκριβῶς [ἢ “ἀκριβῶν”] βίου· οὐ γὰρ μικρὸν ἐν
βίῳ τὸ «παρὰ μικρόν»

(Σέξτου, *Γνωμαί*, I 9.10 Elter)

Ζήσε με ακρίβεια, μέχρι τα ελάχιστα. Ο βίος σου να έχει την ακρίβεια της μορφής ενός κλασσικού αγάλματος ή αρχιτεκτονήματος, του Κανόνος του Πολύκλειτου ή του Παρθενώνος του Ικτίνου.

Τίποτε, ούτε το ελάχιστο, δεν πρέπει να μένει αστάθμητο και ανεπεξέργαστο, να αφήνεται απεριέργαστο, γιατί στο «μικρό» κρίνεται η ακρίβεια του όρου της ζωής. Το πέρας είναι ελάχιστο και μέγιστο. Την εφαρμογή της ίδιας αρχής στο έργο Τέχνης εκφράζει η μνημειώδης ρήση του Πολύκλειτου:

χαλεπώτατον τὸ ἔργον ὅταν ἐν ὄνυχι ὁ πηλὸς γένηται

(Πολύκλειτος, 40B1 DK. Cf. τα συμφραζόμενα στον Πλούταρχο, *Πῶς ἄν τις αἴσθοιτο ἑαυτοῦ προκόπτοντος ἐπ’ ἀρετῇ*, 86A; *Συμποσιακῶν* II, 3, 2, 636B-C)

* * *

Από την Ελληνική Γέννα της Μορφής στη γλυπτική περί το 700 π.Χ. μέχρι τη μέγιστη ακμή της τελειότητάς της με τον Πολύκλειτο κατά τα μέσα του 5^{ου} αιώνα, η εξέλιξη έχει να κάνει με το Πέρας, την επιφανή επιφάνεια. Στην αρχή συλλαμβάνεται το θεμελιακό ουσιώδες της Μορφής ως ισχυρού, ενιαίου και ενοποιοῦ περι-γράμματος. Εξαρχής και υπ’ αρχήν

η Ελληνική Γλυπτική διαφοροποιείται από την Αιγυπτιακή κατ' αυτό τούτο. Ενώ στην Αίγυπτο ο τεχνουργός ξεκινά από τη λεπτομέρεια του μέρους και ανάγεται στην ολότητα ως αθροίσματος των μελών, ο Έλληνας καλλιτέχνης άρχεται από το ολοκλήρωμα των μερών στο οργανικό όλο το οποίο αυτό συνέχει και υποστασιοποιεί τα μέρη του, ον μείζον του απλού μηχανικού αθροίσματος των. Με αφορμή τη διήγηση περί κατασκευής του ξοάνου του Απόλλωνος του Πυθίου στη Σάμο κατά το ήμισυ και σε διαφορετικό τόπο (Σάμο και Έφεσο) από τους αδελφούς τεχνίτες Τηλεκλέα και Θεόδωρο, έτσι ώστε τα δυο μισά να ταιριάζουν απόλυτα (μηχανική ορθότης), ο Διόδωρος συνεχίζει:

Τοῦτο δὲ τὸ γένος τῆς ἐργασίας παρὰ μὲν τοῖς Ἑλλησι μηδαμῶς ἐπιτηδεύεσθαι, παρὰ δὲ τοῖς Αἰγυπτίοις μάλιστα συντελεῖσθαι. Παρ' ἐκείνοις γὰρ οὐκ ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν ὄρασιν φαντασίας τὴν συμμετρίαν τῶν ἀγαλμάτων κρίνεσθαι, καθάπερ παρὰ τοῖς Ἑλλησιν, ἀλλ' ἐπειδὴν τοὺς λίθους κατακλίνωσι καὶ μερίσαντες κατεργάζωνται, τὸ τμηκαῦτα τὸ ἀνάλογον ἀπὸ τῶν ἐλαχίστων ἐπὶ τὰ μέγιστα λαμβάνεσθαι τοῦ γὰρ παντὸς σώματος τὴν κατασκευὴν εἰς ἓν καὶ εἴκοσι μέρη καὶ προσέτι τέταρτον διαιρουμένους τὴν ὅλην ἀποδιδόναι συμμετρίαν τοῦ ζώου. Διόπερ ὅταν περὶ τοῦ μεγέθους οἱ τεχνῖται πρὸς ἀλλήλους σύνθωνται, χωρισθέντες ἀπ' ἀλλήλων σύμφωνα κατασκευάζουσι τὰ μεγέθη τῶν ἔργων οὕτως ἀκριβῶς ὥστε ἔκπληξιν παρέχειν τὴν ιδιότητα τῆς πραγματείας αὐτῶν.

Διόδωρος, Α', ΧCVIII, 5-8

Εξαιρετική αντιπαράθεση των δυο μεθόδων. Μηχανική, από μέρους εις όλον, «ολιγάριθμη» (λίγες αρμονίες, απλή σύνθεση κατά διαίρεση εις ίσα μέρη αναντίστοιχα ή άσχετα προς την οργανική διάρθρωση σε μέλη της σωματικής μορφής του ανθρώπου) - η Αιγυπτιακή. Οργανική, από όλον εις μέλη, εκ πολλών αριθμών (πολυσύνθετη) - η Ελληνική σύλληψη του όντος.

Η θεμελιώδης αρχή της Μορφής ετέθη γύρω στο 700 π.Χ. Γεννήθηκε ο «Αριθμός» του φαίνεσθαι εν κάλλει. Και εν συνεχεία μεθοδικά επολλαπλασιάζετο. Και έφθασε στο θαύμα «δια πολλών αριθμών» του Πολύκλειτου 250 χρόνια αργότερα.

Ο Ξενοφών απαριθμεί τους μέγιστους επί σοφία: στην επική ποίηση ο Όμηρος, στον διθύραμβο ο Μελανιππίδης, στην τραγωδία ο Σοφοκλής, στην ζωγραφική ο Ζεύξις – και στην ανδριαντοποιία ο Πολύκλειτος. (Ξενοφών, Απομνημονεύματα, I, 4, 3 = No 972 Overbeck). Κατά την κρίση πλειάδος τεχνοκριτικών ο Πολύκλειτος είχε δημιουργήσει το απολύτως τέλει έργο, τους Αστραγαλίζοντες εφήβους : *duosque pueros [sc. fecit Polyclitus] item nudos talis ludentes qui vocantur astragalizontes et sunt in Titi imperatoris atrio, - hoc opere nullum absolutius plerique iudicant.* (Plinius, Historia Naturalis, XXXIV, 55 = No 963 Overbeck).

Ο Πολύκλειτος έδωσε την τελειότητα της Δωρικής μορφής του απόλυτου κάλλους. Δύο απόψεις κυριαρχούσαν περί του έργου του. Κατά την μία ήταν απλώς και απεριορίστως και απολύτως το κάλλιστον, ακόμη και συγκρινόμενο προς το του Φειδία: *καί τὸ Ἡραῖον ... ἐν ᾧ τὰ Πολυκλείτου ξόανα τῇ μὲν τέχνῃ κάλλιστα τῶν πάντων, πολυτελεία δὲ καὶ μεγέθει τῶν Φειδίου λειπόμενα.* (Στράβων, VIII, 372 = No 933 Overbeck.- Πρόκειται κυρίως περί της χρυσελεφάντινης Ἡρας).

Κατά την δεύτερη άποψη, ανεγνωρίζετο μεν η απόλυτη υπεροχή του Πολύκλειτου στην απόδοση του καθαυτού, καθαρού και απόλυτου κάλλους, αλλά πρετιμάτο ο Φειδίας στην φανέρωση του βάρους και του κύρους της θεϊκής αυθεντίας. Χαρακτηριστικά θέτει το ζήτημα ο Quintilianus: *diligentia ac décor in Polycleto supra ceteros, cui quanquam a plerisque tribuitur palma, tamen, ne nihil detrahatur, deesse pondus putant. nam ut humanae formae decorem addiderit supra verum, ita non explevisse deorum auctoritatem videtur; quin aetatem quoque graviorem dicitur refugisse nihil ausus ultra leves genas.* (Quintilianus, *Institutiones*

Oratoricae, XII, 10, 7 = No 968 Overbeck). Ο Πολύκλειτος απέδωσε στην ανθρώπινη μορφή υπερφυσική φυσική ομορφιά, την υπερτελή τελειότητά της (*humanae formae decorem addiderit supra verum*), αλλά, ως εάν για να μην είναι αδύνατο να του αφαιρεθεί κάτι από την δόξα του (*ne nihil detrahatur*), θεωρήθηκε ότι υστερούσε στην βαρύτητα (*pondus*) του θείου εξουσιαστικού κύρους (*deorum auctoritatem*). Έτσι επεδόθη κατά προτίμηση στη παράσταση της αγένειου νεότητας (*nihil ausus ultra leves genas*) αποφεύγων την εξεικόνιση της μεστώτερης ηλικίας (*aetatem graviolem refugisse*).

Ο Πολύκλειτος φανέρωσε τον Απόλλωνα Υπερτελεάτα.

Η σύγκριση Πολύκλειτου και Φειδία συνιστά την συναρπαστικότερη έρευνα στην ουσία του Χρυσού Αιώνα.